

≡ HÁZLEBONTÁS ≡

miatt az összes raktáron levő

FIU-, LEÁNY- és BAKFIS-

felöltők, matróz, angol-maderia batiszt vászonruhák, fejkötők, kalapok, tricók és harisnyák

beszerzési áron alul adatnak el a

TULIPÁN GYERMEKOTTHONBAN

DARVAS JENŐ, József főherczeg udvari szállítója
BUDAPEST, IV., ker. Koronaherczeg-utca 9. sz.

23. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JUNIUS 4.

Szerkesztési iroda: IV. Beáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.
Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldíj is esatolandó.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSÓ. 1843—1911.

Közös sorsuk a hatalmukat vesztett politikusoknak, hogy sokkal több az ellenségük, mint a barátjuk. Mert a kedvezéseket, melyeket élveztek, hamar elfelejtik az emberek, s a mai barát holnap már elhidegül; de az eltűrt sérelmek és sebek sokáig sajognak, s az ellenség csak ritkán és hosszú idők múltán engesztelődik. Ez annak is az oka, hogy rendszerint igaztalanul ítélik meg a letűnő államférfiakat, s ezért szólal meg a gyűlölködés sokszor még koporsójuknál is.

Báró Bánffy Dezsőt az ellenségei még jobban gyűlölték életében, mint a többi vezető államférfiakat. Mert erősebb, keményebb, nagyobb akaratú volt, mint a többiek. Az ellenségeit intenzívebben tudta gyűlölni ő maga is s alkalom adtán le is verni. A mellett a dolgok személyes vonatkozásait kevésbé nézte. Nem követelt elnézést és könyörületet a maga személyére, de ő se gyakorolt mássokkal szemben. A ezélt, melyet maga elé tűzött, sohase tévesztette szem elől, de az embereket nem nagyon tekintette. Természetesnek találta, hogy a nagy nemzeti feladatok teljesítésében főldözölőleg segítsék barátai, a nélkül, hogy jutalom lenne a bérük, de ép oly természetesnek azt is, hogy leküzdje minden eszközzel az ellenfeleit, a kik útjában voltak. Így aztán langyosok maradtak — kevés kivétellel — a barátai, és elkeseredettek az ellenségei. Ez talán érdeme is volt Bánffynak és nem csak hibája. De bizonyos, hogy nehézzé tette vele szemben az igazságos ítéletet. Az újabb évtizedek alatt talán senkivel szemben sem nyilatkozott meg az ellenszenv kéréhetetlensége oly kiméletlenül egész a ravatagig, mint vele szemben. És éveknél kell még elmúlniok, hogy osztatlanul igazságos legyen a felette való ítékezés.

Pedig tagadhatatlan, hogy ki-

magaslóak voltak kvalitásai. Magasan emelkedett ki a mai korszak akarni csak lanyhán tudó s nagy ezélokért küzdeni is alig merő embereinek soraiból. Alig volt kortársai között egy is, vezető helyen talán egy sem, a kiből akkora lett volna az enerzsia, mint ő benne. Fáradhatlanul tudott küzdeni a ezéért, melyet maga elé tűzött, szünetet nem ismerő, egész lelkét, egész erejét igénybe vevő volt a küzdelme. S egyaránt volt állhatatos törekvéseiben, akár a hatalom eléréséért küzdött, akár megtartásáért.

Berzeviczy Albert, a képviselőház elnöke, elparentálván báró Bánffy Dezsőt, felemlítette róla, hogy Erdélyből hozta magával a jel-szavát: «fletere si nequeo superos, Acheronta movebo.» Sokan kegyeletlenségnek tudták be-

ezt a kifejezést. Mintha gáncsolni akarta volna a szabatos kijelentéseiről ismert házelnök a politikust azért, mert az utczával is szóba állt. Pedig e mondas nem erre vonatkozott. Hanem vonatkozott a megboldogultnak arra a működésére, a mit előtte meg nem tett senki, hogy lemondván a miniszterelnöki méltóságról, oda állott a küzdő ellenzék sora közé. Ez máshol magától értetődő dolog. Nálunk Bánffy enerzsiaja kellett hozzá. A mi exminiszterelnökeink bizonyos feszélyeztettséget éreznek a szék iránt, a melyet betöltöttek, s a király iránt, a kit szolgáltak, s mikor lemondtak, visszavonultak a közéletől. Legtöbbjüknek szavát sem hallani többé. Pedig az erősnek azontúl is a küzdő téren a helye.

Bánffy nagy enerzsiaja talán a legszebben abban nyilatkozott meg, hogy élete delelőjén túl megszerezzen egy oly tulajdonságot, a mely államférfiúnál majdnem nélkülözhetetlen: a szabatos kifejezésnek képességét. Mikor Erdélyből följött, valami sajátoságos czikonyás vidéki beszédmodorral foglalta el a képviselőház elnöki székét, valami sajátoságos elnöki székét. Első fel-szólalása idegenszerű voltánál fogva derültséget keltett. Ez pedig megöli az elnöki tekintélyt. S ebből fogyatékoságai miatt nem volt szerencsés felszólalásai miniszterelnök korában sem. Nyilvánvaló, hogy akkor nem ért reá ebben az irányban kipallérozni magát. De tiszteletet keltett az az igyekezete, melylyel később pótolta ebbeli hiányait. Csaknem öreg korában megtanulta, hogy szabatosan fejezze ki magát élő szóval és írásban egyaránt.

Ez a nagy enerzsia volt karakterének egyik legjellemzőbb alapvonása. Olyan tulajdonság, a mely a legtöbb emberben tiszteletet kelt, de a melyet esetleg gáncsolni is lehet. Mert mindig kiméletlenség, néha könyörületlenség is jár vele. De volt báró Bánffy Dezsőben egy másik nagy tulajdonság, mely osztatlan tiszteletet keltett minden hazafiban: az ő törhetetlen megalkuvást nem ismerő fajszeretete.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSÓ.

Goszletk fényképe.

Dr. MAUBERIE
párisi tanár

**KORSZAK-
ALKOTÓ
TALÁL-
MÁNYA**

PÁRISI VAJCRÉME

Ára 2 és 1.50 K. Alaposan gyógyítja az arcbőr minden természetellenes tisztátalanágait és beteges képződményeit. — Főraktár Ausztria-Magyarország részére **Nikolits Emil** gyógyszerésznél, **Nagybecskerekén**. — Kapható minden gyógyszerüzletben és drogeriában.

ALAPITVA 1865.

**HECKENAST
GUSZTÁV
ZONGORATERMEI**

Bpest, csakis Gizella-tér 2.

IBACH-ZONGORÁK
egyedüli képviselője

Telefon.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak:
Backhaus, Dohnányi, Pugnol, Alipe Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

A legjobb és legegészségesebb

hajfestőszer

a Czerny-féle Tanningene

betekig eltart, soha nem fog. Ára 5 korona.
Levelezim: Wien, XVII., Karl Ludwigstr. 4.
Raktár 1, Maximilianstrasse 9.

Szépsége

sokkal tovább tart, ha állandóan
Czerny-fele keleti Rózsatejet használ. Az ára 2 kor.
A hozzávaló Balsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan

a legjobb a fogaknak és a szájnak.
Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Kapható
gyógyszerárakban, drogeriákban és illatszertárakban.

BETEGTOLÓ-KOCSIK

rokkantak és lábadozók számára.

Játállás mellett a legjobb és elegáns, kivételben eredeti gyári áron szállít.

KELETI-J. orvos sebész, műszer- és higiénikus, butorok gyára
Bpest, IV., Koronaherczeg-u. 17.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Alapítottát 1878. Telefon 13-76.

228. számú brosúra ingyen.

A legtartósabb fedőanyag a

czement tetőcserép

homok és cementből, mely legúj-
tányosabban a Dr. Gaspary-féle
gépeken készült.

A jóvedelmező homokértékesítéshez
szükséges összes gépeket és formákat
falitáglak, ürtömbök padlólapok csövek
lépcsőfokok, vályuk előállítására készít

Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt. Leipzig mellett.
Különlegességi gépgyár. Kérjük gyárunkat meglátogatni.

SIÓFOK

FÜRDŐ. — Idénynyítás pünkösdre.

Junius kiválóan alkalmas pihenésre és üdülésre.

A fürdőtelepi szállókban modern kényelem. Elsőrendű
ellátás kivánságra díjtettkusan is. Pensio-ár 9 K.
gyermekeknek 5 K. Pompás fürdő, remek park. Min-
denemű sport. Levél- és sürgönyezim: Fürdőigazga-
tóság. — Siófokon nincs szünyog. — Telefonszám 1.

**Szörme-, mosó,
szőnyeg- poroló,
javító és
tisztító-
intézet.**

Kerber Henrik
Budapest, VIII., Nap-utca 29. sz.

Telefon 53-55. Ablaktisztítás, lakástakarítás, szobapadló-
beeresztés, pormentesítés és fégérintés. Alapítottat
1890-ben.

Alkudni ő egyáltalában nem igen szokott, se emberekkel, se körülményekkel, mert parancsolásra született; de ott, a hol a magyarságról és annak érdekeiről volt szó, még az árnyalatokban sem ismert semmiféle engedést.

Nagy magyar volt. Olyan, a minő hála Isten sok van még lelki dispoziciója szerint, de a minő fájdalom csak kevés van tetteiben nyilatkozó.

A jövőd kor igazságosabb mértékkel fog báró Bánffy Dezsőnek mérni, mint a mostani. Mert a személyes bántalmak sajtója el fog mulni, s meg fog maradni tetteinek emlékezete.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSŐRŐL AZ APJA.

A mikor már «átnyillott a szó a hazán keresztül» és minden igaz magyarnak a szívén sebet ütött a grászos hirdás: «Bánffy Dezső meghalt!» nem lesz érdektelen megismertetni olvasóinkat egy elszárgult, régi levéllel, melynek tartalma adat az elhunyt életéhez és jellemének megértéséhez.

A mellett kegyetes kötelesség is ismertetni már, mikor csak egy él még azok közül, kiket közvetlenül érdekel.

A levelet báró Bánffy Dániel írta, báró Bánffy Dezső apja, Vajda Simonnak, a kerületi társas törvényszéki titkárnak Brassóba. A Vajdasaladot, a léczfalvi származású székely nemesi ivadékokat, bizonyára nem érdemtelenül, a főúri család barátságára méltatta. Simonnal Bánffy Dánielt tanulókorai barátság fűzte, mely fennállott akkor is, mikor a reakció korában Simon, hogy megélhessen, a törvényszéknél hivatal volt kénytelen vállalni.

Bánffy Dezső alig 10 évet betöltött diákkocska volt a Kolozsvári ref. Kollégiumban, mikor a levél kelt 1854-ben.

A levél így szól:

Kolozsvár, 854, 6/12.

Barátom Simon! Leveledet vettem — Igen óhajtottam volna magam is, hogy itt kaptál volna állomást — hiszen abban a vad ország részben unalmas élni de másfelől magad is el szoksz a mivelte emberektől —

Sógorod ügyében éppen kívánságod szerint még mi előtt leveled kaptam, írtam és munkáltam találkozóval véle Hadróven Szilvásiánál — ha van statio reméltem meg fogja kapni, oly helyeken mozgattam érte. Brassóba, vagy közel ahhoz jobb napokat fogsz tölteni mint Hosszúfaluba! azonban nem hiszem a megtörtént organisatio után, hogy egy hamar mostani állomásodon változtassanak.

Mű jó órában legyen mondva egészségesek vagyunk — gyermekeink nőnek 's gyarapodnak, Deső, Jenő a nagy Oskolába járnak, Ernő 4 1/2 éves lévén még csak anyai gond alatt járdzik a háznál — Deső igen jól tanul, gondos, szorgalmatos, eszes 's kötelessége teljesítésében lelkiismeretesen pontos — külsőleg is csinos — Jenő uram most is contemnálja a világot s telyességgel meg nem erőlteti magát semmi dolgába — originalis reflexiojába nem fővény s cynicus természetét még most is meg tartotta, ki hozzá nyájas ahhoz ki emelőleg kötődik, ahhoz simuló háládatos, annak sorsában részt vevő, azzal könnyen osztozik holmijában. Általában igen gemüthlich.

Ernő igen szép modos, kellemes gyermek, egészséges eszejárása s beszédes természete minden társalgásba — még idejét meghaladó tárgyakba is belé huzza — igen tudja magát idegenek előtt is kedveltetni — ez egy valóságos kiti salon ember — valóságos diplomatanak született, a körülményekhez s mások akaratahoz minden látható indulat nélkül alkalmazni tudja magát — de nem katonának való, mert a Courage hiányzik a mi Desőbe kiemelve mutatkozik — Jenőnél pedig kedélye szerint változik — Deső számító gazda de költ is. — Jenő nem költ telyességgel de nem is számít — Ernő még e szempontban nem ítéltető.

Itt le írány gyermekeim, mint őket ismerek ma, meglátjuk később mi változást hoz az idő — kérlek tedd el e levelet 's később ha élek mutasd meg nekem — ha meghaltam, magoknak a gyermekeknek, hogy lássák magokat gyermekkorukból apjuk által megítélve. — Ohajtom, hogy a házába csalódom az erényekbe helyes itélő legyek! Itt Kolozsvárt mint ujság semmi, tsak hogy a sok katona majd majd fel eszen — nagy a drágaság — ingyen vagyunk kéntelenek fát, világítást, szállást, ételt adni, mert a mit e drágaságba a rendszabály még csak ígér adni az oly csekélység, hogy említést nem érdemel — s ki tudja még az ígérést is miként váltják bé? a Systema!

de nints mit tenni engednünk kell, s' e mellett fizetjük a terhes adót adunk költsön 's a mi szép e nyomorúság a'att capitalitákká varóslatunk egy országos rombolás és elszegényítés után, nem de szép a Cultura!

Isten áldjon megelégedést és minden jót kíván. A' nóm szívesen köszönt.

Barátom Simon!

őszinte barátod
Bánffy Dániel s. k.

A levél több szempontból érdekes. Éles szatírával jellemzi az elnyomatás korában egy erdélyi főúr helyzetét a reakció nyomását, a katonatartás terhét.

Másfelől fiait. A ki ismerte őket, látja, hogy e későbbi jellem csiráit az apa élesen látó szeme bizton itéli meg, hiszen mindenikre később is talál az, a mit a gyermekkorban az apai szem meglát, csupán néhai Bánffy Jenőnél nem marad meg az, hogy «nem számít», nem költött, de számított. Birtokát, melyet a báró Dezső nagyobbik fiara Ferenczre hagyott, megháromszorozta, tehát a mit az apa hibának látszott, ime óhajtása szerint a magyar főúrnál annyira megbecsülhetetlen érényé változott át. Egyéb vonásai élete végeig megmaradtak.

Báró Bánffy Dezsőben pedig azok a tulajdonságok, melyek folytán hazánk s a protestáns egyház büszkeségévé lett s melyek ma temetése után e levél legaktualisabb sorai végig megmaradtak: eszes, gondos, kötelessége teljesítésében lelkiismeretesen pontos, a courage kiemelve mutatkozik benne!

Egyfelől a levélirő akaratanak kegyetes teljesítése, melyet Vajda Simon nem tehetett meg, másfelől a mélységes tisztelet, melylyel elhunyt főgondnokom iránt érzek — tette kötelességem e levél közreadását, hadd lássa mindenki világosan nagy veszteségünkben az embert, ki «Semper idem», az 10 éves gyermekkorában, az élete végén is, a ki törhetetlenül küzd ideáljaiért, a hazája s egyháza felvirágzásáért s kinek «Courageja» nem gyengül, ki «Si fractus illabatur orbis impaviridum (most már sajnos) feriebant ruinae.» Székely Ödön.

KÖNNYEK.

Mikor az ég elbusúlva
Sűrű könnyet hullat,
Zsendül attól hegyen, völgyön
Új, erős virálat.

Főlemeli csüggedt fejét
Elalált virág is,
És üdöbnek érzi lombját
A sinló fa-ág is.

De a sűrű, néma könnytől
Melyet szemünk hullat,
Ah! körülünk nem újul, de
Hervad a virálat.

A virágot, melyet szívünk
Gyönyörködve ápol,
Elborítja s bús halottá
Mossa a könnyzárpor.

Lévay József.

ÚJ VERSEK.

(A szegény kisgyermek panaszai-ból.)

A rokonok.
Szeliédek és nyugodtak.
Ez székely, az meg lágú és bús magyar.
Dülledt szemekkel virradtig boroznak.
Az egyik régi verseket szaval,
Hogy mikor Pesten iskolába járt,
Mint tépte a rózsákat és a lányt.
A többi sóhaj, ejh-hajh megvirrad még
És megvirrad s a nap fejükre süt.
Légyöpöttös a tapéta és a falkép.
Az abroszon boros, kopasz fejük.

Pontos öregurak, kik messze estek
S most andalognak régi romokon.
Pipálnak, néznek és mozdulni restek.
Én már tudom: ez a szelid rokon.

Az néha jön sötétlő délutánon
A gangjainkba, oszonna-időn.
Ő a szegény rokon és sírva szánom,
Mert idegen portánkra enni jön.
Ez tréfás úr és macskabajsza szurdos
És tarka, mint egy rút törökbaráz.
Csupa parfüm, esatt, gyűrű s egyre szúrós,
Fülén virszinia és szalmaszál,
Vadászkalapján tollak, össze-vissza,
Az élezeit ki sem veszi zokon.
Vén nőcsábító, kártyás és borissza.
Én is nevetem: a bolond rokon.

De élt egy édes-édes rokonom,
Mint egy mesében és az arca arcom.
S én róla, róla, róla álmodom,
Mivel megölte a láz és az asszony.
A rege szól: Sokat járt szoknyalesre,
Egy színésznőt várt télen minden este,
Egy csipkezebkendő lett a halála
S elment romantikusan és mosolygón.
Szelid fejét csak pár könyves szem látta
Egy téli éjen, az üvegkoporsón.
Nyitott szemekkel, búsan, bízva, bátran,
Egy seb a száján s vér, mint a szivárvány,
Egy hős, modern szalonkabátban,
Ki elbukott a szerelem csatáján.

Úgy érzem őt. Ő a regék regéje.
Arczépe a hideg szalonban állt.
Hánsztor futottam hozzá fázva-félve,
S szívtam magamba a hideg halált.
Imádom arcját. Olyan régi módí.
A nyakkendő, mint vékony tintacsorgás.
Fáradt szemek, nők bátor bálmulói.
Biedermeier-fej. Ah, én sem vagyok más.
És szenvedő száj. És nemes kezek.
Ilyen leszek, igen, ha nagy leszek.
És álmodtam — rózsája hova hullt?
És hol van most? — gondolkozom felőle.
És int nekem az arczkép és a mult
És egy színésznő régi keszkenője.

Kip-kop, köveznék. Itt van a tavasz.
Hajnaltól száz kalapács zaja ébreszt.
Úgy hallgatom ágyamból a zenés neszt,
Mily csiklandó és édes és ravasz.
Tavasz, tavasz. Az utozánkat javítják.
Mostan felajzzuk a csigát, parittyát.
Tavasz, tavasz. Táncozol az udvaron,
A kék, a sárga, piros luftbalón.
Kip-kop, zene az élet, muzsika,
Láng ég a fákon, a bokor zöld oltár.
Mostan miséznek a kis madarak
És a szobákban is ezer titok vár.
Dal zeng, ha megütöm a képet, asztalt,
Zenél, muzsikál a czipóm, az asztalt.
Most mint a léggömb szállani szeretnék,
Mily csiklandó és édes és ravasz,
A zöldbe bújni s enni a cseresznyét.
Cseresznyepiros, zöldarany tavasz.

Kosztolányi Dezső.

A BARDÓCZI ZUG KALANDORAL.

REGÉNY.

(Vége.)

Írta RÁKOSI VIKTOR.

Ezzel megzörgette a kapuját s a cselédek remegve jötték kinyitni. Kissé megnyugodtak, mikor az öreg Tardy hangját hallották. Az asszonyok ezer aggodalom közt virrasztottak bent a nagy ebédlőben s fogalmuk sem volt arról, hogy odakint hogy áll a harc. Tardy beüzent, hogy csak maradjanak a szobájukban s azzal Bartalov gróftól bevitette Leó szobájába és befektette a Leó számára elkészített tiszta ágyba. Azzal Kosztics borbélyt elszalasztotta orvosért. Addig is kibontotta a sebesültnék véres alsóruháját s úgy a hogy a friss vizzel kimosta a sebet. Bartalov megivott vagy három pohár vizet s erre egy kicsit mintha megkönnyebbült volna. Odaintette Tardyt ágya mellé s melegen

megszorította kezét. Tardy megmondta neki, hogy a város a magyarok kezében van, de a tábornok legyen nyugodt, mert orvosról és ápolásról gondoskodtak. Együttal hozzátette:

— Tábornok úr, ön meg van sebesülve, szenved és így nem ellenség többé.
Az orosz tiszt e szavak hallatára különös tekintettel mérte végig az öreg embert. Azután odaintette két kozákját, a kik a sarokba vonultak és így szólott hozzájuk:

— Ti itt maradtok mellettem, ebben a házban s ha a mieink vissza találának jönni, megmondjátok, hogy ki fekszik itt s az a parancsom, hogy ide tisztjeinken és orvosainkon kívül senki be ne tegye a lábát s e ház népének semmi bántódása ne történjék. A ki ez ellen vét, halálra korbácsoltatom.

Egyszerre kegyetlen kifejezés jelent meg arczán. A két kozák katonásan szalutált, egy szót se szólott és újra visszavonult a szoba sarkába. Ezalatt Tardy fölkereste az asszonyokat, egy karszékre vetette magát s miközben mindenki égő kíváncsisággal tekintett rá, így szólott:

— Kedveseim, ha nem csalódom, a jó Isten már is beleavatkozott a mi dolgunkba.

— Mi történt, Miklós? — szólott Tardyné.

— Az történt, édes fiam, hogy ez a sebesült itt, a ki e pillanatban Leó ágyában fekszik, nem más, mint Bartalov Vladimir gróf, a ki Máriát elrabolta...

— Az asszonyok megdöbbenve, sápadtan tekintettek egymásra. Különösen Olga, a cserkesz leány arca ólomszínűvé vált. Tardy Miklós folytatta:

— Kivéve azt az esetet, ha több Bartalov is szolgál az orosz hadseregben.

A kapu kinyílt, az udvarban kardesörgés hallatszott. Az öreg Tardy kisetett. Görgey a maga orvosát küldte Bartalov gróf megvizsgálására. A doktor, a ki egy tábori ápolót is hozott magával, mindenféle instrumentummal is ellátta magát és alaposan megvizsgálta a sebesültet. Az öreg Tardy ott állt mellette és nézte a vizsgálatot. Most derült ki, hogy Bartalov gróftól egy karabélygolyó fúrta keresztül, azonkívül a bordái közé kapott egy szúrás, melére és hátára két vágás s a fejére egy tempa ütést. A golyó még bent volt a sebesültben s a doktor hiába kereste, nem találta meg. A rendelkezésére álló eszközökkel lehetőleg kimosta,

PÁLFFY MIKLÓS HERCEG UDVARNAGY, A KIRÁLY KÉPVISELŐJE A TEMETÉSESEN.

kitisztította és bekötözte a sebet. Valami erősítő italt is adott a grófnak, a ki most láthatólag könnyebben érezte magát. Megkereste a doktor kezét és halásan megszorította.

— Köszönöm, doktor úr. És most arra kérem, ne titkoljon előttem semmit. Kimászom a bajból? — szólott halk, töredezett hangon.

— Tábornok úr vaserejű embernek látszik, állapota súlyos, de nem reménytelen.

— És a gyógyulás sokáig fog tartani?

— Bizony, tábornok úr, hónapokra harczképtelenné van téve.

— Köszönöm, orvos úr, csak ezt akartam tudni. Adja át üdvözlétemet Görgey tábornoknak s engedje meg, hogy mindnyájuknak megköszönjem lovagias bánásmódjukat. Még holnap el fog jönni, ugyebár.

Az orvos vállalt vont.

— Szívesen megtenném, tábornok úr, de nem én tölem függ. Valószínű, hogy még a mai nap folyamán nagy ütököt lesz Vác közrül s ha ebben mi leszünk a vesztesek, ön

aligha lát engemet többet. De mindenesetre intézkedem, hogy egy városi civil-orvos idejőjön.

Meghajtotta magát a tábornok előtt és eltávozott. Az öreg Tardy kikísérte s neki bevalotta az orvos:

— Szívós test, sokáig ki fogja állani, de azt hiszem, belepusztul, mert az a bent maradt golyó a belesodort ruharészekkel együtt inficálja a vért.

Mikor visszament a sebesülthöz, a gróf intett neki, hogy hajoljon hozzá. Tardy az ágy fejéhez ült, a gróf megfogta a kezét és így szólott:

— Kedves jó uram, én nem bírom az orvos biztatásában. Érzem, hogy sebem súlyos s el vagyok készülve, hogy állapotom rosszabbodni fog. Lehet, hogy elveszitem eszméletemet, vagy sebláz tör ki rajtam és akkor józan fővel nem beszélgethetek többet önnel. Felkérem tehát uraságodat, hogy a ruhámban levő irómányaimat szedje ki, tegye biztos helyre, ha pedig meghalok, bontsa fel azt a levelet, melynek borítékára ez van írva: *Annak, a ki a csalátemen megtalál.* Ezt a levelet olvassa el és hajtsa végre az abban foglalt utasításokat és intézkedéseket, a melyek a vagyonomra, barátaimra és rokonaimra vonatkoznak. Megígéri?

— Tábornok úr nyugodt lehet, becület-szavamra fogadom, hogy a levélben foglalt utasításokat pontosan végre fogom hajtani.

— Köszönöm uram. Az Isten áldja meg önt jószágáért. Lássa, nem félek a haláltól, de sajnálom, hogy meg kell halnom. Még korán van. Most itt, idegen földön, oly közel a végzetes katasztrófához, önnek, a ki olyan jó és becület-es embernek látszik, bevallom, hogy bizony haszontalan életet éltem és sohase ragadtam meg az alkalmat, hogy jót tehessek. Talán ezért mér rám ilyen büntetést az Isten...

— Ne igazassa magát, gróf úr, egy kis alvás, pihenés jót fog tenni. Mi majd virrasztani fogunk ön felett...

A gróf nagyot sóhajtott, a fal felé fordította sápadt arczát s mintha egy kicsit aludt volna. Éjfél után hirtelen felébredt és körülnézett a szobában. Egy karosszékekben ült az az öreg ember, a ki őt idehozta, egy másik székben pedig az ágy lábánál egy fehér arczú, fekete hajú női alak, a ki mikor a gróf megmozdult,

A HALOTTAS MENET.

BÁRÓ BÁNFFY DEZSŐ TEMETÉSE. — Jelfy Gyula felvételei.

odalépett hozzá, megtapogatta a pulzusát, homlokára tette kezét és így szólt:

— Édes apa, azt hiszem, hogy a grófnak láza kezdődik. Ne adjunk rá borogatást?

— De jó lesz, leányom.

A leány a szoba egyik sarkába ment, a honnan nemsokára hidegvizes ruhával tért vissza, melyet a gróf homlokára illesztett. A sebesült mereven nézett rá, minden élet a szemébe gyült s valóságos lángszlopokban lövelt a leány felé. Álmodik, nyilván álmodik, vagy a lázbetegség úz vele csalóka játékokat? Istenem, mi lehet ez? A gróf lassan megfogta azt a fehér, finom kezecskét, mely egy puha kendővel törölgette arcát és halkan, hogy az álomképet el ne riassa, így szólt:

— Mária! Meg tud-e nekem bocsájtani?

— Oh gróf ur, én régen megbocsájtottam önnek, bocsásson meg a jó Isten is.

— Nem haragszik? Szívéből mondja?

— Tiszta szívből megbocsájtok. És imádkozom a jó Istenhez, hogy az ön állapotát jóra fordítsa.

— Hol vagyok? Hogy kerül ön ide? Hogy kerülök én ide? — hebegett a gróf, tekintetét le nem véve a leányról.

Mária röviden mindent megmagyarázott neki. A gróf figyelmesen végig hallgatta, aztán nagyot sóhajtott és így szólt:

— Csudálatosak a sors utjai. Engem tehát a véletlen az ön családjá körébe vetett? Engem, a ki oly kiméletlenül gázoltam bele az ön életébe!

— Ne izgassa magát ezzel, gróf ur. Látja, minden jóra fordult és talán ön sok dologról másképp gondolkozik, mint azelőtt.

A beteg nem szólt semmit, de csillogó szemét hosszasan függesztette a szép leányra. Mária jeget rakott a fejére, beadott neki valami port, a mit az orvos rendelt, megigazította a feje alját. A gróf lelkét valami olyan csodálatos nyugalom, megelégedés kezdte eltolni, a milyenre alig tudott példát életében. Bár a beszéd nehezére esett, megkérdezte Máriát, hogy hol van most a véglegénye? Észrevehető volt, hogy valamit tervezget magában s megkérte az öreg Tardyt, hogy ha az oroszok elfoglalják a várost, rögtön hívasson hozzá egy orosz főtisztet.

... Mikor Tardy véres, fáradt és kissé megrikult zászlóalját pihenésre elhelyezte a városban, búcsút venni újra hazasiert. Képzeltető óriási meglepetése, mikor édes apja megmondta neki, hogy ki fekszik halálos betegen a háznál.

— A nyilatkozataiból azt látom, — szólt Leó, — hogy ez a vad kozák halálos óráiban a javulás ösvényére tért. Ezt javunkra kell fordítani, édes apám. Tudja-e, hogy a mi hadseregünk dél felé abba hagyja az előnyomulást és észak felé, a merre szabad még az út, rögtön megkezdte a visszavonulást. Ez annyit jelent, hogy reggelre a város az oroszok hatalmában lesz. Bartalov gróf az égből csöppent ide s az ő segítségével maguk minden bajt és zaklatást ki fognak kerülni. Mit gondol, ne menjek be hozzá és ne kérjem meg őt protektoratnak?

— Nem tudom...

— Hisz nem magam, hanem védtelen asszonyok számára kérem.

— Próbáld meg, ha még a láztól lehet vele beszélni.

Igy került Tardy Leó szemtől-szembe Bartalov Vladimir gróffal, a kinek arca és szeme csupa tüzláng volt, de öntudatát még megőrizte. Azonnal kitalálta, hogy Leó kicsoda. Nagy kinnal, kozákjai segítségével felült ágyá-

Bohm Károly, az elhunyt kiváló filozófus, kolozsvári egyetemi tanár.

ban, megfogta a fiatal szerelmek kezét és így szólt:

— Mentésemül szolgáljon, bajtárs, hogy én is szeretem Borovszka Máriát. És ez a szerelmem tiszta maradt, nem szennyeztem be semmivel. Adjon ide egy iv papirost!

Eléje tették a papírt és a tiszta lapra valóságos *salvus konduktust* írt az egész Tardycsalád számára, beleértve Borovszkákait is. Azonkívül egy levelet írt gróf Paskievits, eriváni hercegnek, kérve őt, hogy ezt a familiát a jövőben is védelmezze meg az osztrákok minden üldözése ellen. A munka annyira elbágyasztotta, hogy a czeruza kihullott kezéből és egy vérhullám csapott ki száján. Mária az ágyhoz térdelt s egy vizes ruhával megmosta a sebesültet, egyúttal újabb borogatást tett a fejére. Leó ezalatt megnézte az első írást és így szólt:

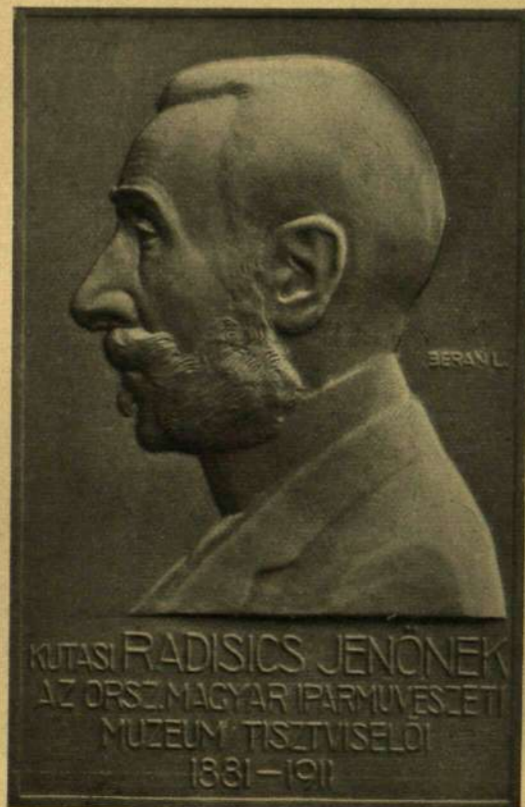
— Engedelmevel, gróf ur, a magam nevét kihuzom ebből a szabadságlevélből. Katona vagyok és nem kérek kiméleteket.

A gróf halkan mormogta:

— Hiába való büszkeség, bajtárs. A háborúnak vége van már.

— Még nincs tábornok ur és nekem kötelességeim vannak.

— Igaza van, — szólt halkan a gróf és fáradtan behunyta a szemét.

Radics Jenő plakettje, melyet 30 éves szolgálati jubileuma alkalmából nyújtottak át neki.

Ágyúörgés ráta meg az ablakot. A gróf kinyitotta szemét és kezét nyújtott Leonak:

— Isten önnel, bajtárs!

— A jó Isten örökjék ön felett, tábornok ur, — szólt Leó s kisietett Máriával és édes apjával. Az öreg Tardy átvette Bartalov két becses levelét, Leó egy rövid katonás öléssel elbucszott mindnyájuktól s tova sietett a hajnali szürkületben.

A város déli végén állott már a harc. Görgey Ármin és Leiningen hadteste fedezték a visszavonulást, melyet a hadsereg többi része északi irányban Rétság és Losonc felé megindított. Kemény, makacs, elkeseredett küzdelem volt, a haldokló oroszlan ugyancsak érezte körmeit a jegesmedvével.

*

Végére értünk.

Bartalov holttestét visszavitték Oroszországba s a lublini vár kriptájában temették el.

Hála Bartalov mentőleveleinek, Tardyk és Borovszkák zavartalanul visszaköltözökdhettek a bardóci zugba. Pribócflavára s ott nyugodtan élhettek.

A nagy küzdelem véget ért. Magyarország egy nagy temető volt. Özvegy lett a haza és az ő fiai árvák.

A Tardy-család mély szomorúságban élt, mert Leóról, bár már észre fordult az idő és Komárom is kapitulált, semmi hírt sem hallottak. Mindnyéjan megdöbbsent figyelemmel nézték szegény Máriát, a ki mint egy kísértet, zajtalan léptekkel suhant végig a kastély termein és sehol helyét nem találta.

Sápadt volt, sovány volt és bánatos volt, mint a mesebeli *Szomorú Mária* királynő.

Egy őszi este az öreg Tardy valami parancsot adni kiment a tágas konyhába, a mikor a tűzhely sarokból hirtelen föllállt egy fiatal parasztleány és ráköszönt:

— Jó estét kívánok, nagyságos ur.

Az öreg Tardy majd hanyatt esett bámulatlában.

— Te vagy az, Morzsa, vagy a hazajáró lelked?

— Én vagyok az, nagyságos ur, testestől-lelkestől.

— Aztán úgy ül itt a kölyök, mintha soha életében ebből a kuczkából ki nem mozdult volna. Mintha egészen természetes volna, hogy ő most itt üldögl és rám köszönti a jó estét. Mit jelentesen ez, fiú?

— Ez azt jelenti, nagyságos ur, hogy nincs semmi baj, ne tessék megijedni; én csak forposzt vagyok és utánam jön az egész zászlóalj.

— Miféle zászlóalj?

— Hát a fiatal Miklós nagyságos ur, meg a Kolosi főhadnagy ur.

— Ember és te ezt nem sietsz tudtára adni az egész háznak, hanem itt szuszogsz a vaczokban?

— Hej, nagyságos ur, megtanultam én a csöndességet. A magyar embernek az a neve, a mi a kutyának: *kuss!* Csak legyünk mi csöndesen, hogy ne is tudjanak rólunk semmit.

— Igazad van, fiam. Hát mikor jönnek a gyerekek?

— Még az éjjel itt lesznek.

Igy jelentette be a kis Spitzkó-Morzsa Leó úrri hazaérkezését. Az öreg ur aztán kiméletesen elkészítette rá az asszonyokat. Hej, de megváltozott minden egyszerre a háznál. Még a sápadt asszonyi arcok is egyszerre mintha pirosabbak lettek volna. Mäskor oly korán álomra dőlt a ház, oly hamar elfutják a világozságot, de most késő éjszakáig világos volt a kastély nagy ebédlőjének az ablaka s a pribóci bakter még éjfél után három óraker is

tanakodott, hogy tán nagy beteg van odafönn, hogy még most is virrasztanak.

Ott ültek a terített asztal körül a boldogok... De nem írok róluk többet. Szerencsétlenségükben végig kísértem őket, a boldogtalanságukat megosztottam velük, ezt a boldogságukkal nem teszem.

Hadd jusson nekik belöle több, rájuk fér.

INDUL EGY KARRIÉR.

Rajz.

Irta Lampérth Géza.

A klubban délután öt óraker még üresen ásitoznak a nagy öblös angol börszékek.

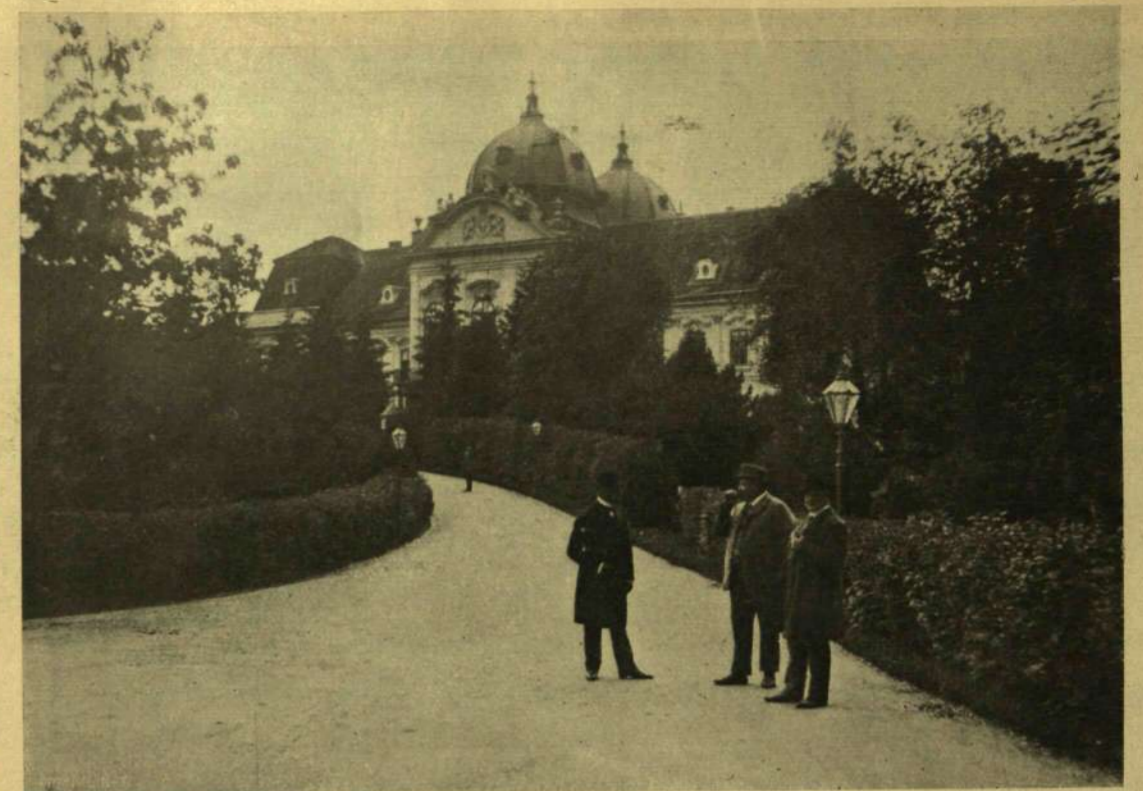
A magasivezetű, tágas társalgó-teremben csak egyetlen klubtag, Gács Iván, az újdonsült ifjú honatya járt fel s alá a rozsdaszínű szőnyegekben, kissé nyugtalan, ideges várakozással.

Ha künn a hallban valami zördült, Gács mindjárt az ajtó felé pillantott: nem jön-e valaki.

De egyelőre nem jött senki.

Csak az egyik klubszolga hozta be a délutáni és kora esti lapokat. Az olvasóterem felé tartott velük. Gács odaintette:

— Kérem csak, izé...

A KASTÉLY.

gratulált volna is, ha el nem foglalta volna az a néhány, örökké a nyakán lóggó stréber... bizonyosan gratulált volna... No, de most!

Gács felgrott, hogy észrevettesse magát a miniszterrel, a ki persze, — mint rendesen — most sem jutott tovább az első teremnél. Mindjárt az ajtónál körülgűrűzték nagy habókola a napraforgó-természetű mamelukok.

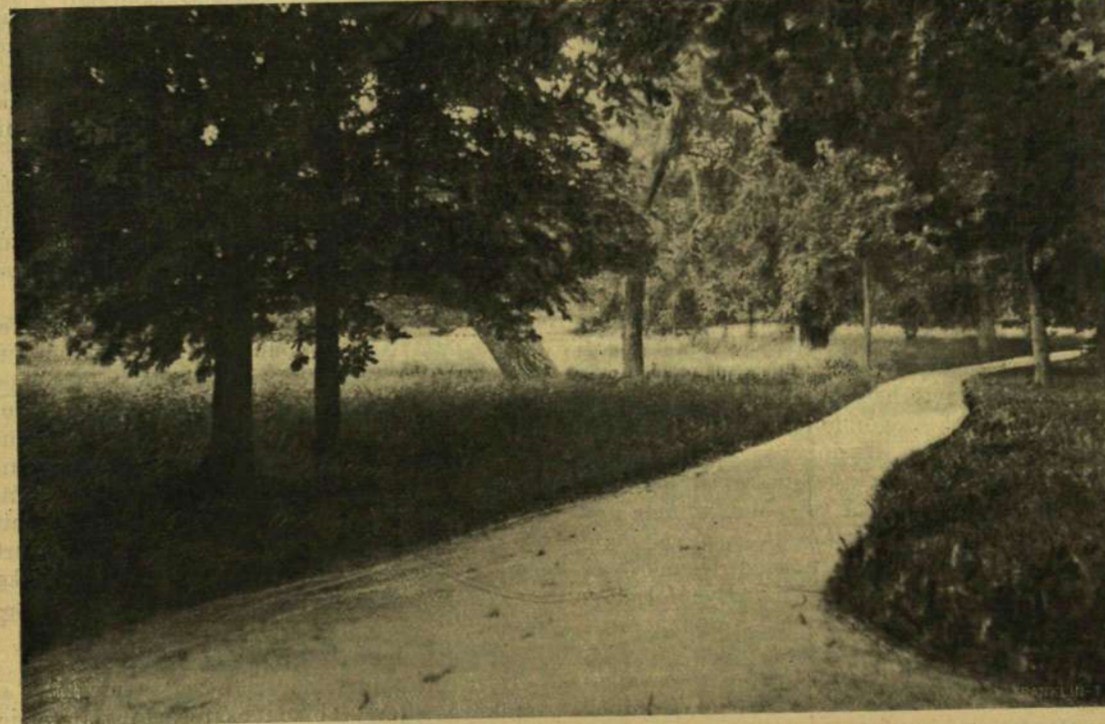
— Eh, csak nem fogok versenyt hizelegni azokkal az üresfejűekkel, — gondolta önrészesen Gács és visszaereszkedett a székébe, — majd észrevesz ő. Bizonyosan észrevesz...

— És a Revue lapjai mögül aggodalmasan leste tovább a miniszter mozdulatait.

A kegyelmes ur az olvasó szoba felé igyekezett, míg az udvara lassankint szétpárolgott az ellenkező irányba, a merre a kártyaszobák vannak. Csak egy-két rendületlen stréber maradt mellette. Azok, a kik már délelőtt is megakadályozták abban, hogy Gácsnak gratuláljon.

Gács felállt és mély reverenciával üdvözölte a kegyelmezt. A Revuet azért a kezében tartotta.

— Ah, ah, szervusz Gács! — rikácsolt rá az egyik «stréber», a különben közkedvelt

A KIRÁLY SÉTAUTJA A PARKBAN.

És átvette «izé»-től az egész újságcsomót. Hirtelenében átfutotta valamennyit, csak úgy félszettel, mert a másikkal most is egyre az ajtót vigyázta: nem jön-e valaki?

Még mindig nem jött senki.

Gács bevitte a lapokat az olvasószobába, szétteregette azokat az újságos asztalon olyan képen, hogy a ki majd kézbeveszi, azonnal az «Országgyűlés» rovatán akadjon meg a szeme.

Azután, minthogy a sétálásba már beleunt, az egyik szék-óriás puha ölébe süppedt, a honnan jól szemmel lehet tartani a nagytermet és a főajtót. Egy tekintélyes francia Revue-t vett a kezébe, noha eszeágában sem volt, hogy olvasson. Az olvasást csak markirozta, ellenben éber vigyázással figyelte tovább a nagy szárnyas ajtót: nem jön-e valaki?

Végre kezdtek szállingózni a tagok.

Gács jól szemügyre vett mindenkit. Először is két osztályba sorozta a belépőket: a kik képviselők és a kik nem képviselők. Ez utóbbiak most egyszerűen nem számítanak. Az előbbieket ismét különféleképpen értékeltetnek:

— Ez ott volt (már mint délelőtt a t. Házban), ez nem volt ott... Ez figyelt és helyeselt (Gács ur beszédjére tudniillik), ez ásitozott és bóbiskolt... Ez új ember, szürke és névtelen, ez tekintélyes korifeus... Ah, és végre belép ő — a kegyelmes... A reszort-miniszter, a ki nagy figyelemmel hallgatta végig az egész beszédet (ő legalább úgy vette észre) és közben helyeslően böfogatott. Bizonyosan

A PARK KAPUJÁBAN.

A KIRÁLY GÖDÖLLŐN. — Jeltó Gyula fővitélei.

AZ EMLÉKTÁBLA LELEPLEZÉSE KOSSUTH LAJOS SZÜLŐHÁZÁN, MONOKON.

Niki gróf. — Te megint tudósodol itt, mi?... Nagyszerű volt, pompás volt. Gratulálok!

— Kérlek, kérlek! — hadarta Gács és várakozásteljesen pislogott a miniszter felé. — Jól odamondogattam az ellenzéknek, úgy-e? Ezt nem teszik ki az ablakukba... A lapok egész terjedelmében közlik a beszédemet.

— Felvette az egyik esti lapot és a miniszter elé tette:

— Ha parancsolod, kegyelmes uram. — Köszönöm, köszönöm, — mondta udvariasan, de elég szárazan a miniszter. — Jó volt, jó volt.

Azután a lapok olvasásába mélyedt. Hasonlóképpen cselekedett gróf Niki is. Gács beszédéről egyelőre több szó nem esett.

Közben jöttek ugyan többen az olvasóba, de ezek vagy egy-egy sablonos «szervusz, gratulálok»-kal, vagy többé-kevésbé jelentős, néma kézintéssel intézték el Gácsot, a ki még mindig nagy várakozással figyelte a minisztert.

— Mégis csak most olvassa el igazán figyelmesen a beszédemet — gondolta magában Gács — és majd azután fogja érdeme szerint méltatni. Lehetetlen, hogy több szava ne legyen hozzá, mint az a banális «jó volt, jó volt», a mi elvégre minden üres szalmacséplőnek kijár, ha az a «nyájhoz» tartozik.

Azt tudnia, látnia kell (hisz végre is értelmes ember), hogy ez nem afféle pántlika-beszéd volt, a milyent minden gyakorlottabb parlamenti pojáca bármikor és bármiről méterszámra ereget ki magából. Ő a keményebb végét markolta meg a dolognak. Alaposan, nagy apparátussal, a szakbavágó bel- és külföldi irodalom áttanulmányozásával világította meg a kérdést és az ellenzék vezérszónokának minden argumentumát egyszerűen pozdorjává törte... Ezzel nagy szolgálatot tett a pártnak, a kormánynak, a szakminiszternek meg épen megerősítette már-már ingadozó pozícióját.

Ha a nyilvános, tüntető elismerés elmarad (még egy órával ezelőtt bankettre, mi egymásra gondolt Gács), de annál a hidegen udvarias «jó volt»-nál mégis csak többet érdemel, legalább a minisztertől. A többire úgy sem ad semmit (azokban az irigység hallgat), a gróf Niki fecsegése meg épen nem számít, mert Niki úr a beszéd elején folyton a karzattal flirtolt, a beszéd derekán pedig fel is ment a karzatra s azután végig ott lebzelt egy terebélyes tollbogllya (vulgo: divatos női kalap) árnyékában. Tudja is az, milyen volt a beszéd. (Lehet különben, hogy gróf Niki nem is a Gács beszédére értette, hogy «nagyszerű volt, pompás volt», hanem a tollbogllyára vagy a mi — azalatt volt...)

Ilyenféle gondolatok kergetőztek Gács fejében, mialatt a revueje mögül éberen figyelte a miniszter minden mozdulatát. Annyira, hogy egyszer, mikor a kegyelmes úr a jobb kezét

megmozdította, Gács keze is hirtelen megmozdult, mintha valami mágnéses erő vonzotta volna a miniszter keze felé.

Gács úgy érezte e pillanatban, hogy ő excellenciája most végezte be a beszéde olvasását és most fog igazában érdeme szerint gratulálni. Azért mozdul a keze, hogy gratulálásra nyújtsa. Ő excellenciája azonban csak a — zsebkendője után nyúlt. Megtörölte náthás orrát és tovább olvasott.

Gács tovább is résen állt, azaz ült, míg a miniszter csakugyan végzett az olvasással. Letette az újságot, levette a szemüvegét s a tokjába igyekezett helyezni.

— No most! — gondolta Gács a rendesnél valamivel gyorsabb szivdobogás között.

Ő is letette a revuet, hogy szabad legyen a keze. Csupa szem és fül volt. Már valami formás ríposton is gondolkodott, a mivel majd a miniszternek — nyilván igen elismerő és meleg szavaira — felelni fog. Ilyenformán: «Oh, kérlek, kegyelmes uram! Valóban érdemem felett kitüntetsz... Köszönöm, de csak úgy fogadom el, mint előleget, mert ez alkalommal én csak kóstolót adtam abból, a minek a javát Isten segítségével, ezután fogom fel-tálatni...»

GYEREKKEK VÁRJÁK A LELEPLEZÉSRE ÉRKEZŐ VENDÉGEKET.

A SÁTORALJAUJHELYI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula felvételei.

A miniszter ezalatt — az örökké figyelmes és szolgálatkés gróf Niki segédletével — sikeresen elrakta kissé már kopott és csökönnyösen záródó tokjába az öreg pápaszemét (ország-szerte ismert «spórmeiszter» vala ő excellenciája) és indult a szomszéd írószoba felé a nélkül, hogy ügyet vetett volna Gácsra, a ki közben már egészen melléje sompolygott.

Gács le volt sújtva. Egy kicsit forogni kezdett vele a világ... Olyanformán érezte magát, mint a kezdő, fiatal pilóta, a ki dobogó szívvel vár a pillanatra, mikor először neki lendül majd a magasságnak... és az utolsó percében csak egyet-kettőt berren, azután megbénul és végkép felmondja a szolgálatot a motor... Ilyen béna berrenés gyanánt hangzott a fülébe most újra a miniszter szava: «Jó volt, jó volt...»

Pillanatra valami forró, tompa kábultság fogta el, a melyből gróf Niki éles hangja verte fel.

— Á, hát afférod lesz a dologból? — mondta Niki Gácshoz fordulva, de úgy, hogy az egész terem meghallhatta.

Meg is hallotta. Egyszerre szem-fül lett mindenki. Letették a lapokat, abbaahagyták a beszélgetést s minden szem, minden fül Niki és Gács felé hegyeződt.

A miniszter is egyszerre megállt és visszafordult.

Gács hirtelenében kissé zavarodottan és táncostalanul nézett Niki grófra, a ki egy krajczáros bulvár-lapot nyomott a kezébe, a melyet Gács még nem olvasott.

Az első oldalon mindjárt nagy ríktó betűkkel és három más alcímmel ily című hír volt olvasható: «Affér a Házban.»

A tudósítás arról szólt, hogy közte (már mint Gács között) és az ellenzéki vezér között, a kit beszédében élesen támadott, heves szóváltás folyt le a folyosón, a melynek lovagias folytatása lesz.

Gács az első pillanatban nagy szemetet meresztett. Az egész affér-históriáról nem tudott semmit. Mindössze arra emlékezett, hogy mikor beszéde után a termet elhagyta, a folyosó csakugyan szemközt jött vele az ellenzéki vezér. Ő, mint rendesen, most is köszöntötte az általa különben nagyrabecsült férfit, az is fogadta a köszöntését és még valamit kiáltott utána, de ő azt már nem értette, mert nagyon szomjas volt és sietett a buffetbe. Ajka már mosolyra görbült, legyinteni akart a kezével:

— Ej, bolondság az egész, kacsa... De a mint hirtelen szétnézett s meglátta a várakozásteljesen, bizonyos respektussal feléje irányuló, szinte rátapadó tekinteteket, a melyek (pardon: a kik) között ott volt a kegyel-

mes úr is, egyszerre komoly, majdnem hogy komor ábrázatot öltött és fontosán, némileg homályosan adta a szót, mint a dodonai örökülum:

— Nono... a mi engem illet... én nem keresem... de állok elébe... Hiszen tudod... kérlek...

— Kérlek, ha talán parancsolsz velem, — ajánlkozott a mindig szolgálatra kész Niki gróf, a ki nagy szenvedélyvel gombolyította, szötte, bonyolította a lovagias ügyeket. Szinte földerült az arca, ha valami — jegyzőkönyvekkel, nyilatkozatokkal becsületbírással, esetleg karddal, golyóval terhes — affér-felhőt vett észre a horizonton, mint a gazda arca kiderül, mikor nagy szárazság idején borúlni kezd a láthatár...

— Köszönöm. Mindenesetre kérem foglal, ha úgy fordul — mondta Gács ünnepélyes, mély bariton hangon, a mely most (talán a kisebb arányok miatt) sokkal jobban érvényesült, mint délelőtt a t. Házban. — Majd szét-nézek még valaki után.

Ezzel kihúzta magát (hatalmas granátos-termete volt — ejnye, hogy mostanáig ez sem igen tűnt fel a kollégáknak...) és a társalgóterembe ment. Az urak úgy érezték, hogy a parkett is reng a léptei alatt.

— Ki ez, kérlek? — kérdezte egy újdonsült főispán élénk érdeklődéssel Niki gróftól.

— Gács! — dobta oda büszkén Niki, hogy az egész terem meghallja. — Gács Iván, a ki azt a hatalmas beszédet mondta.

— Ugyancsak befűtött az ellenzéknek! — jegyezte meg egy kárörvendő hang. — Nem csuda, ha melegük van...

— No majd elbánik velük Gács barátom! — tüzelt tovább gróf Niki. — A fegyvert még jobban kezeli, mint a szót. Keménymarku legény... Félelmes verekedő! Huszárhadnagy korában nyomorékká vert egy többszörös talián vívóbajnokot. Sokat irtak róla akkor a lapok.

Általános hallgatag csudálkozás... A krajczáros lap kézről-kézre járt. Mindenki a tulajdon szemeivel kívánta olvasni a nevezetesnek ígérkező affér-hírt. Némelyek már a társalgóterem felé húzódtak, hogy jobban szemügyre vegyék a veszedelmes férfit.

Gács hamarosan visszajött az olvasóba. Úgy látszik, amott nem talált alkalmas segédet vagy tán nem is keresett...

Diszkrét, de meleg éljenzés fogadta. Mindenki közelébe igyekezett, hogy kezet szorítson vele, gratuláljon neki.

Persze, a miniszter volt az első. Ő excellenciája nyájas mosolylyal sietett Gács elé s mind a két kezével megszorogatta a markát

(azt a «kemény markot») és ezt mondta igen ünnepélyesen Gácsnak:

— Csak most olvastam el figyelmesen a beszédedet. Tudod, a Házban mindig zavarnak... Egyszerűen klasszikus voltál! A szakembert szinte frapirozza ez a beszéd az alapos tudásával, a mellett könnyed, fordulat, elegáns és a hol kell, az elevenbe vág... Elsőrendű debatter-munka! Gratulálok, barátom!

Az egész terem körülgyűrte Gácsot (persze, a kegyelmes úr is ott állt a gyűrű közepén) és boldog volt, a ki kezet szoríthatott vele. A legtöbben mind a két kezüket nyújtották neki, ép úgy, mint a kegyelmes úr...

NEMZETKÖZI OLIMPIAI KONFERENCIA BUDAPESTEN.

Két évvel ezelőtt pendítette meg a francia báró *Coubertin* Péter az ókori olimpiai játékok felújításának eszméjét. Esméje megvalósítására megalapította a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot olyképp, hogy abban az egyes kulturnemzetek, a társadalmi életükben vezető szerepet játszó férfiak által vannak képviselve. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság már eddig is igen nagy sikert szerzett feladatát s évről-évre másutt tartott konferenciáin készíti elő a nagy olimpiai játékok ügyét.

Ezidén tartotta a bizottság XIII. évi konferenciáját, a mely az elmúlt héten május 23—28-ig folyt le Budapesten.

A konferencia legfontosabb tárgya a jövő, 1912-ik évi Stockholmban rendezendő olimpiai játékok programjának tárgyalása volt, a melylyel kapcsolatban több általános elvi jelentőségű kérdésben is döntöttek.

A konferencia fővédnöke ő felsége a király

KOSSUTH SZOBRA. — Gárdos Aladár szobrászművész és Gondos Imre műépítész műve.

volt, kit József főherceg ő felsége képviselt a hivatalos aktusoknál, s tiszteletükre a fényes ünnepségek egész sorát rendezték, a Magyar Olimpiai bizottság pedig egy nagyszerű sport-ünnepély keretében mutatta be egyes sportágaink fejlettségét.

SZÍNHÁZ.

Csáth Géza: *A Janika*. Tragikomédia két főlvonásban. — *Hamvasó szerda*. Bábjáték egy főlvonásban. (Magyar Színház.) *Alice-Hegan Rice* — *Cholnoky Viktor*: *A bagdadi vitégény*. Vigjáték három főlvonásban. (Nemzeti Színház.)

A színházi év végét lehetetlen bohózatok vagy kezdők szárnyprobálgatásai tarkítják. Így jutott szóhoz a Magyar Színházban az ifjú nemzedéknek tehetséges és sokoldalú írója, *Csáth Géza*, míg a bohózatot ezúttal Amerikából importáltuk, a nélkül azonban, hogy a minta tartós üzleti összeköttetéssel kecsegtetne bennünket.

A *Janika*, melyet a szerző tragikomédiának nevez, nem mindennapi munka. Két főlvonása két különböző oldalról mutatja be a szerző tehetségét, írói készségét. Az első igen gyorsan lezajló cselekvényt ad, tempója: rohamlépés. Ebben a tekintetben virtuóz dolog. A második tiszta analízis, a szerző, az alakok, a cselekvény szinte nem mozdulnak a helyükről. Az első főlvonás határozottan árt a másodiknak, még lassúbbnak tűnteti föl. A második árt az elsőnek, mert eloltja az érdeklődést, melyet amaz keltett. Mégis mindegyik a maga nemében igen jól van megírva. A szerzőnek nem kell tapogatózva útját keresnie, sőt nagyon is öntudatos, csupa számítás az egész, összes brutálisáival, melyeket a szerző szintén keresni látszott. Tessék egyébiránt meghallgatni.

Pertics Jenőnek az első főlvonásban megbetegszik a gyermeke és a főlvonás végén meg is hal. Mikor az apa megtörtén kítámozog a halotti szobából és nagyon javeszékel, *Boér Kálmán*, ki *Pertics*éknél lakik, türelmét és önuralmát veszítve, azt kiáltja neki: *Mit jajgatsz, nem a te gyermeked volt, hanem az enyém.*

KOSSUTH ÉS APPONYI AZ ÜNNEPÉLYEN.

A SÁTORALJAUJHELYI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula felvételei.

VEDRINES REPÜLÉS KÖZBEN ST.-SEBASTIAN FELÉ.
Ötven lóerős Gnome motorral felszerelt Morane-monoplánján.

VEDRINES MEGÉRKEZÉSE MADRIDBA.
Az egyedüli győztes, a ki a másfél ezer kilométernyi utat
összesen 37 ó. 26 p. 12 mp. alatt tette meg.

KÉPEK A PÁRIS-MADRIDI REPÜLŐ VERSENYRŐL.

Gyors függöny. Ez magában véve igen nagy ügyességre vall, mert ezzel a fordulattal meg kell lepni bennünket (magát a tényt a néző már előbb tudja), hogy ne érzünk rá okoskodni rajta. Más kérdés az, szükség volt-e erre a brutalitásra? Lélektani szükségesség, hogy Boér Kálmán így könnyítsen a szívén, nem állott fenn. Négy éven át titkolóznak a szerelmek, Boér Kálmán eléggé be lehet gyakorolva a titkolózásban. Pertics Jenő ugyanis annyira szárnalmas alak, hogy iszonyú kegyetlenség ebben a pillanatban rája támadni és fejbe-kölni. De hogy tudhatná ezt meg másképp Pertics, a kinek ezt meg kell tudnia? Elég lett volna és sokkal természetesebbnek hatott volna, ha Boér Kálmán másképp veszi el önuralmát, p. o. siratja elvesztett gyermekét. Ha ez a fájdalom nagyon kitör, akkor még Perticsnek is ki kell találnia a tényállást. Ez nézetem szerint szebb és emberibb lett volna. De Csáth Géza kissé renommálni akart naturalizmusával.

A második fölvonásban Boér Kálmán, Pertics Jenő és az asszony hazajönnek a temetésről. Pertics kijelenti nejeinek, hogy válni fognak. Ezt a becsülete megkívánja. Az asszony emlékezteti a két gyerekére, a ki biztosan az övé. Mi lesz azokkal? Nem válhatnak. Akkor legalább Kálmánnak el kell hagynia a házat. Kisebb lakásba mennek majd, takarékosabban élnek, stb. Mert eddig Kálmán pénze (a ki azonban nem gazdag) fontos tényező volt a háztartásban. Közben vacsorálnak, mind a hárman, és Pertics iszik; iszik pálinkát, bort, míg végre berúg, a mit máskor is, főleg vasárnaponként, meg szokott tenni. Lerészegedése közben mondott, igen érdekes beszédeiből látjuk, hogy a nyomorult, ha majd fölébred, bele fog törődni az új helyzetbe; eddig nem akart tudni semmiről, ezentúl kell tudnia mindent. Többször fog lerészegedni. Említendő, hogy nagy kórkülműség van közte és felesége közt, a mit az asszony nyíltan szóvá tesz. Ily naturalisztikus szókimondás több is van a darabban, csak hogy ezek ma már nem hatnak. Alios vidimus ventos. Más viharokhoz szoktunk Zola óta. A darab végén mind az alakok szennyességükbe fulladnak. Ennek a belső szükségessége sem világos. Napszámokban is rendszeren több kényesség és tisztesség van, mint ebben az úri társaságban.

A szerző javára irandó azonban, hogy bámulatosan ki tudja fejezni, a színpadon megvalósítani, a mit átgondolt. Ennyi technikai készsége egy első kísérletben egyáltalán nem emlékszem. Szinte ijesztő ez a készség. A hangegység tökéletes. A hogy a cselédek egymással beszélgetnek, remeke a naturalisztikus rajznak.

A közönség ezt a formai jelességet építséggel nem méltányolta. Helyes. Intést adott a szerzőnek, hogy tehetségét művészibb cselök szolgálatába bocsássa. Ugyanattól a szerzőtől játszották az előbbi darab után *Hamvazó szerda* című egyfelvonásos «bábjátékot». Bábjáték? Nem tudom, mi ebben a jelenetben, mert egy jelenet az egész, a bábjáték. Igazán érdekes ez a zürzavar az esztétikai osztályozásokban, melyről már a minap szoltunk. Nem lehetne egyszerűen oda írni: Valami egy fölvonásban, irta... stb.? Ez legalább nem vezetné félre az embert. A színlapon a bábjáték szereplőinek száma nem kevesebb, mint huszonhárom. Történni pedig az történik benne, hogy egy fiatal ember Hamvazó szerdán reggel, egy átdorézolt éjszaka után azt álmodja, hogy eltemetik. Mikor később a takarítónő bejő, ott találja a fiatal embert a kanapén. Fölkelti. A fiatal ember távozik. Ez minden. Mi vonzotta a szerzőt ebben az ötletben, nem igen tudom. Az ötlet kivitele is ötletesség nélkül való. Az ember alig hinné, hogy a két darabot egyazon szerző irta.

A Nemzeti Színháznak amerikai importja nem nagyon sikerült. Nem tudom, hogyan fogadta a közönség a következő előadásokon, az elsőt mulatott, de szinte röstellte a mulatságát. El kell ismerni azonban, hogy a darab megmarad az ember fejében; mégis van benne karakter, amerikanizmus, új tónus. Egy Wiggins asszony házában lejátszódnak igen lazán kapcsolatos jelenetek, melyekben semmiféle arisztokratikus szabály érvényesülését ne keressük. Főleg óvakodjunk ettől a kérdéstől: miért, mert szegényt vallunk vele. Itt egy más kérdés dominál: mi végett? Felelet, hogy kaczagjunk és meginduljunk. Wiggins végtelenül jó asszony, noha férje évek előtt elhagyta, persze minden ok nélkül. (A darab végén vissza fog jönni, persze minden ok nélkül. Így egyenlítőnek ki a dolgok!) Wiggins továbbá igen rendetlen asszony, a ki semmiféle dolgot sem talál meg a házában és ezt az ő tulajdonságát filozofailag igazolja. Nem mindegy-e, hogy hol van valamely dolog? Wigginsnek négy gyermeke van, de ráér embereket nagy passzióval összeházasítani, továbbá egy kóbor vereshajú leányt egy három éves gyermekkel a karján házába befogadni, a nélkül, hogy csak kérdeznék is, honnét jó az a leány és kije, mije az a gyermek. Ha nem tiltottuk volna meg, bizony lsten kérdeznők, miért, de nem szabad. Azonban a mivégett kérdés szabad és a felelet ez: az a három éves gyermek Wiggins úr gyermeke, a kit az asszony a bűnbánó Wiggins úrral együtt visszafogad majd házába. De csak a harmadik

felvonás végén. Addig mivel lehetne az időt agyonütni, illetőleg betölteni? Mondtuk, hogy Wiggins szenvedélyes házasságkövetítő? Tehát közvetítéssel telik majd el az idő. Összeházasítja Hazy kisasszonyt Stubbins Hirammal. De hogy kellően nevehessünk, Hazy kisasszony oly agg, hogy az agok házában is elnyerhetné az első díjat, Stubbins úr pedig valami rejtelmes csavargó, a ki szert jó pástétomokat emni, egyébiránt jó fiókó, a ki Hazy mellett pástétomos boldog aggkort akar érni, de a kellő borkisérlet mellett. Ez az az amerikai humor, a mely a Wild West táboraiiban megkacagtatja a fáradt aranyásókat, vagy nem tudom kiket. A szerző házasságkövetítő heve más áldozatokat is követel, összesen öt házasság megy végbe a darabban, Wiggins összefoltozott házasságát beleszámítva. Ha Wiggins úr vissza nem térne, akkor a darabnak még ma sem volna vége. Hiába, Amerika bizonyára nagy, dicső világ, a hol a legszebb trösztök virágnak, a legnagyobb blöffök történnek, a legmagasabb házakat építik, a revolverek maguktól elsülnek, a reklámok hihetetlenül buján nőnek, az újságok a legnagyobb hazugságokat költik, a vasúti szerencsétlenségek minden képzeletet meghaladnak, de drámákat ott a nagy hering-tavon túl nem tudnak írni, se regényeket, zenét se komponálnak, szobrot se faragnak, képet se festenek. A művészet, ritka kivételeket leszámítva, ott nem terem. Importálják, de az import is, mintha nem kedvezne az importált dolgoknak! Minden elsenyved, meghal ott. Csak az öntudat óriási, a kérkedés és a vagon. Csak azt szeretném tudni, ha ez az Európa az ő szemükben igazán oly semmi, oly dekadens, oly rothadt, oly elmaradt, miért jönnek rajokban át hozzánk, miért fosztják ki gyűjteményeinket, miért vágják a fejünkhöz pénzüket, hogy művészeink alkotásait megkaparinthassák?

A darabokat igen jól játszó. A Nemzeti és Magyar Színház művészei nem hibásak a siker-telenségben.
Alexander Bernát.

AZ ÜNNEPLŐ RÓMA.

Az olasz egység ezidei ünneplésének egyik legjelentősebb dátuma pünkösdi vasárnapja. Ezen a napon végre átadják a nyilvánosságnak a földkerekség legnagyobb modern emlékművét, melyet II. Viktor Emanuel emlékére emeltek, s melyet több mint huszonöt esztendeje építettek. A Piazza Venezia legújabb díszé a Capitolium halmára támaszkodik és felállításának valósággal egy egész városrészt áldoztak

GRÓF ANDRÁSSY GÉZA,
a magyar bizottság elnöke.

BÁRÓ COUBERTIN PÉTER,
a konferencia elnöke.

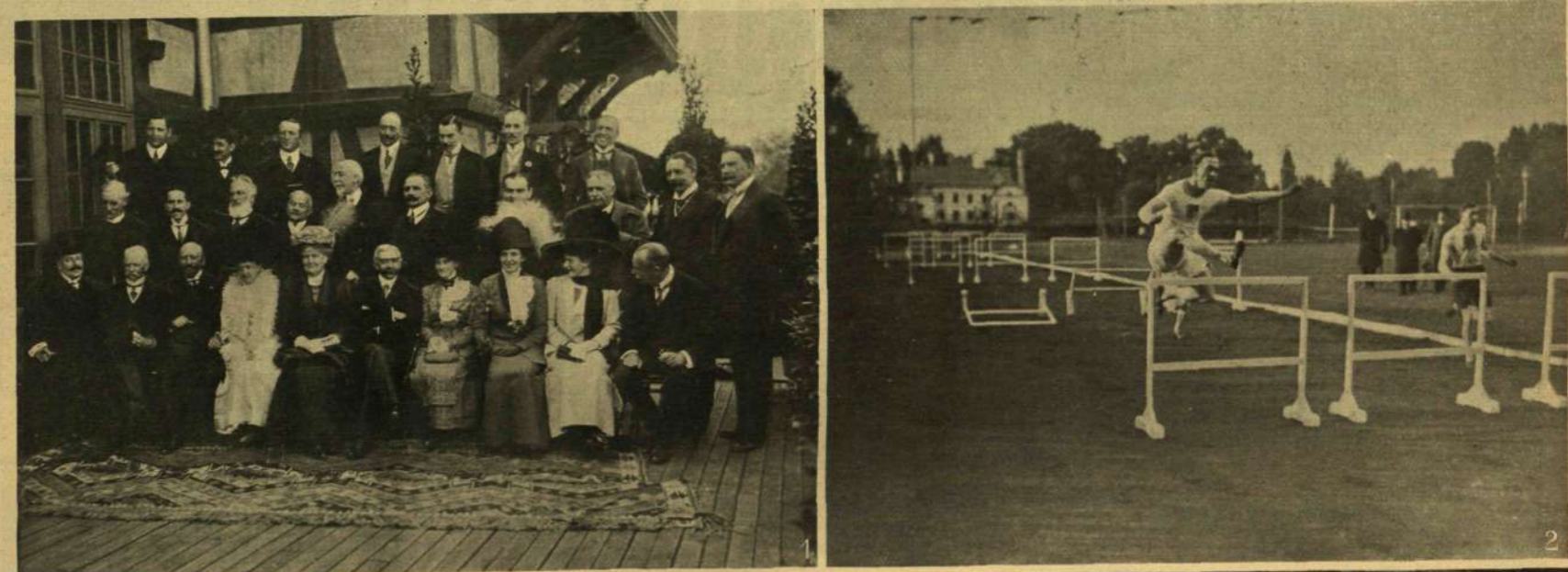
MUZZA GYULA ORSZ. KÉPVISELŐ,
a magyar bizottság társelnöke.

fel. A gyönyörű Palazzo Torlonia-n kívül lebontották még miatta, hogy jobban érvényesüljön, az ötszáz esztendő Palazzo Veneziaának, a vatikáni osztrák és magyar nagykövetség ódon palotájának egyik gyönyörű oldalszárnyát is, az úgynevezett Palazzetto Veneziaát és vele együtt az ódon palota csodálatosan szép oszlop-csarnokos udvara is áldozatul esett a monumentális márvány-emlékműnek. A városrendészet az egész Piazza Venezia-nak új arcot

adott a hatalmas emlékmű kedvéért, a melynél nagyobb nincs sehol, a földkerekség egyetlen városában sem, egyedül még csak Rómában van egy, a mely méreteiben felülmúlja és az ódon Angyalvár, Hadrián császár hajdani mauzoleuma.

A II. Viktor Emanuel emlékmű építését még 1885-ben határozta el az «Unita Italia», a mikor is a nemzetközi versenyen Giuseppe Sacconi terve nyerte el a díjat, a kinek veze-

tésével — és a legkiválóbb olasz szobrászok: Canonica, Bistolzi, Rivalta, Bartolini, Zanelli részvételével — rövidesen el is kezdtek az építést. Időközben — 1905-ben — Sacconi is meghalt és utána Pio Piacenti és Manfredo Manfredi vezette az építkezést. Egész márvány-hegyeket fejtettek le az emlékmű anyagának beszerzésére, mert a monumentális épület, a melyet még közel kétszáz márvány- és bronzszobor és dombormű díszít, végig hófehér

1. Az olimpiai konferencia tagjai az atletikai klub margitszigeti telepén. 2. Gátfutás. 3. Hölgytornászok mutatványai. 4. A lakoma a margitszigeti klubházban.

A NEMZETKÖZI OLIMPIAI KONFERENCIA BUDAPESTEN.

márványból készült. A költségei több mint huszonhárom millió lírát emésztettek fel és bár huszonöt esztendeje dolgoznak rajta, mégis az utolsó hetekig bizonytalan volt, hogy elkészül-e pünkösdi vasárnapjára. Ezen a napon kezdődik ugyanis az olasz polgármesterek kongresszusa, a mikor is kerekasztalban haterzer polgármester gyűl össze a «città eterna»-ban. A király az ő jelenlétükben — és a szenátus meg a parlament jelenlétében — adja át az emlékművet Itáliának. Pünkösdi vasárnapjának dátumát már hónapokkal ezelőtt állapították meg az ünnepes átadásra, de az emlékművön dolgozó kőművesek és szobrászok sztrájkba léptek, majd amerikkáztak és április közepén a szoborbizottság jelentést tett a kormánynak, hogy ha az állapotok nem változnak, az emlékmű még októberre sem készül el ebben a tempóban. A kormány ekkor negyvennyolczórás ultimátumot tűzött ki az emlékmű öt száz munkásának, hogy vagy teljes erővel a munkához látnak, vagy pedig szélnek eresztik őket. A válasz az volt, hogy letették a szerszámaikat, mert a munkások úgy gondolták, hogy most a nagy építkezések ide-

külön kiállításának tekintik az «Ara della Patria»-t.

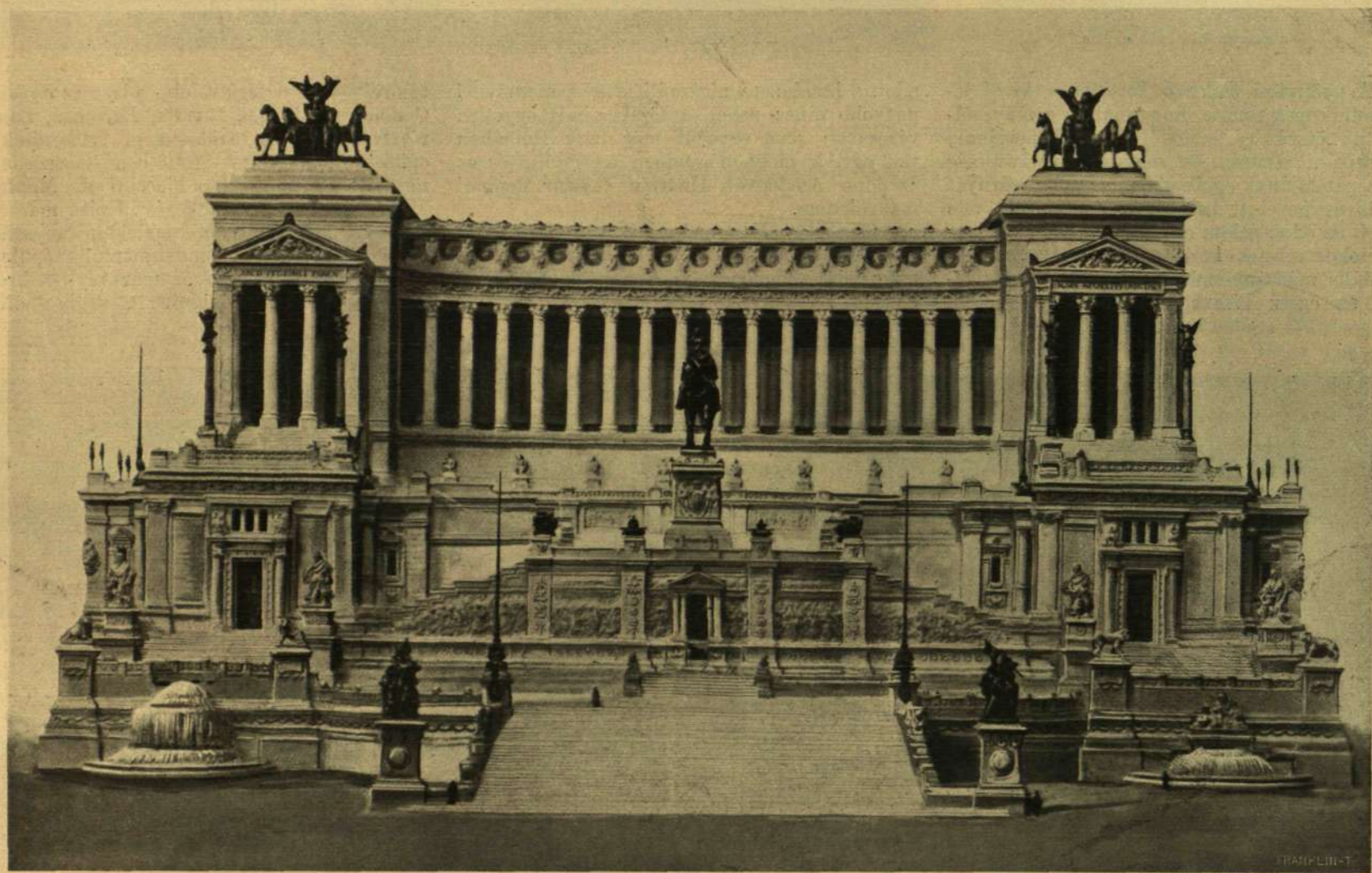
A nagy vilákiállítás másik része, a szépművészeti kiállítás, szintén elkészült végre. A múlt héten nyitották meg a Valle Giulia-ban, a pavillonok Potemkin-városában a spanyol pavillont, a mely legutoljára került tető alá, miután már több mint két hónappal ezelőtt adták át a nyilvánosságnak a két legelsőnek elkészült pavillont, a magyarok és az angolok szépművészeti kiállításának épületét. A legnagyobb sikere — úgy a közönség sorában, mint a sajtóban — a magyar kiállításnak van. És ezt minden sovinizmus nélkül mondhatjuk. Magyarország végre olyan kiállítással mutatkozott be a külföldön, a mely szinte teljes képét adja a magyar képzőművészetnek. Félig-meddig retrospektív kiállításnak is mondhatjuk és az olasz lapok egyöntetű véleménye szerint a legszebb kiállítás az egész Valle Giulia-ban. Munkácsy-t a magyar Raffaello-nak mondják, Szinyei-Merse kiállításában a nagy plain-air művészt dicsőítik és László

de abban művészetének ereme-jét válogatta össze, a mely — józan mértékletességük mellett — sohasem válik fárasztóvá.

Az olaszok pavillonja, nagyság tekintetében a legelső helyen áll. De az olasz művészet, ebben az óriási épületben sehogysem tud konkurrálni azzal az internacionális kiállítással, a melynek ugyancsak itt adtak hajlékot. A spanyol Zuloaga gyönyörű misztikus képei, Larsen és Jorn hatalmas művészei természet-szerűleg maguk felé tereli az érdeklődést, az olasz képek és szobrok rovására.

A FÖLD ALAKJA.

Habár a geológiának tárgyánál fogva tulajdonképpen eleitől kezdve természettudomány-nak kellett lennie, a geológusok csak a múlt század nyolczvanas éveiben kezdtek rájutni a helyes útra, megtalálván a módot arra, hogy alkalmazhassák a természettudományos kutatások módszereit. Észrevették, hogy a Buch, Beaumont-féle szintetikus kísérletek nem ve-

II. VIKTOR EMÁNUEL ÚJ EMLÉKMŰVE RÓMÁBAN, MELYET MOST AVATTAK FEL.

jén sehol sem fog találni a szoborbizottság megfelelő munkásokat, még pedig annál kevésbé, mert mindannyian szervezett munkások. A negyvennyolcz óra letelt és a következő reggel — hatszáz műszaki katona vonult ki a Piazza Venezia-ra, a kik három hét alatt teljesen befejezték az emlékművet.

Hatalmas lépcsős épület ez, a melynek portikusát tizenöt méter magasságu márványoszlopok tartják, tehát a római Pantheon oszlop-óriásainál is magasabbak. Előttük ott áll II. Viktor Emánuel óriási bronz lovasszobra. A szobrazatot és az architektúrát igyekeztek olyan összhangba hozni, hogy lehetőleg egyik se nyomja el a másikat. Itália tizenegy régiója allegorikus szobrokban a portikus dús frizeit díszíti, két oldalt pedig két aranyozott bronz-quadriga áll. Egész szoborkiállítás képét nyújtja ez a hatalmas, tizenhétézer négyzetméter nagyságu emlékmű, a melynél többek között egyedül csak a domborművek hetven méter hosszúságban és öt méteres szélességben futják körül a nagy mű homlokzatát.

Itáliának ez az antik emlékművek hatalmas arányaihoz méltó monumentuma most már végre elkészült és Róma a nagy vilákiállítás

Fülöp, Benczúr, Iványi-Grünwald, Kernstock, valamennyit a legválogatottabb dícsérő jelzőkkel ünneplik.

A többi tizenhét kiállító nemzet pavillonjairól már nem valamennyiről szólhatunk ilyen dícsérettel. A legtöbbje nemcsak hogy meglepetéssel nem szolgál, de egyenest sablonos és unalmas. A kivétel csak az angol, japán és szerb kiállítás. Az angolok jóformán minden nagybecsű képüket elhozták ide és az egész angol művészet fejlődését bemutatják. De a kiállításuk, a rengeteg anyag miatt, túlságosan fárasztó. A szerbek komor, mauzoleumszerű pavillonjában többek között Mestrovic Iván, a horvát születésű szobrász állítja ki hatvan szobrát. Valamennyi erőteljes, szinte gigászi erőről tanuskodó skulptúra, a mely őt ma egyik legnagyobb szobrászunkká avatja. A japán pavillon gyöngéd színezésű selyemfestményeivel, a groteskségbe hajló, de mindenkor művészi fa-szobraival egész külön művészetéről tanuskodik, a mely a távol keleten, antik hagyományokból virágzott ki csodálatos pompájában. Anyagra nézve nem dús ez a kiállítás, de a minőség tekintetében annál jelentősebb. Alig száz tárgyat állított ki a felkelő nap országa,

zethetnek pozitív eredményre s ettől kezdve kutatásaikat a tiszta megfigyelés területére szorították, rendszeresen kerülve minden a priori megszerkesztett elméletet.

Ezzel aztán megváltozott a geológia eddigi kimondott célja is, a mely nem volt más, mint a föld történetének rekonstruálása s e helyett közvetlen célul a föld megismerését tűzték ki. A milyen egyszerűnek és könnyen elérhetőnek látszik ez a cél, annyira nehezen megközelíthető a valóságban. Bár a megismerés és különösen a jelenlegi állapotok megismerése csak megfigyelést követel s alapjában véve nem is más, mint statisztika-készítés, a földnek geológiai értelemben vett megismerése rendkívül nehéz feladat a természettudomány számára és pedig azért, mert első sorban azt kell megtudnia. — s ez rendszerint csak hosszas, sikertelen kísérletek után szokott sikerülni — hogy mit kell megfigyelnie s milyen rendszert kell keresnie, a mibe belefoglalhatja a megfigyelések eredményeit.

A geológusok már régóta ismerik nagyjában a föld felületét s ezeket az ismereteket a geográfusok szolgáltatták, a kik pontos képet vettek fel a földnek majdnem minden

1. FRANCIAORSZÁG. — 2. ANGLIA. — 3. MAGYARORSZÁG. — 4. OROSZORSZÁG. — 5. BELGIUM. — 6. JAPÁN. — 7. AUSZTRIA. — 8. SZERBIA. — 9. NÉMETORSZÁG.

A RÓMAI NEMZETKÖZI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS PAVILLONJAI.

vidékéről, úgy, hogy ma már alig van ismeretlen terület a földön. Csak hogy a földrajzi kutatások eredményei egymástól teljesen elszigetelt adathalmazt alkotnak, a miknek rendszerbe foglalását szinte el sem merték kezdeni a geológusok, mert nem láttak olyan gondolatmenetet, mely köré csoportosíthatók volna, szerves egészszé foglalva össze az egymástól független látszó adatokat.

Suess volt az első, kinek sikerült az első lépést megtennie ezelőtt tizenöt-húsz évvel *Antlitz der Erde* című munkájában, melyben megkísérelte annak megmagyarázását, hogy a hegységek és heglánczok hogyan keletkeztek s hogy mikép jönnek létre folytatálosan a föld kérgében előforduló dislocatiók. Az ő munkái indították el a geológiát új, termékeny útjában, a mely ettől kezdve a geofizikai kutatásokkal, különösen a földrengések megfigyelésével karöltve, nagy lépésekben igyekeznek czélni felé.

Mint minden kezdődő tudományban, úgy a geológiában is egyre-másra van részünk megjelentéseiben, mikor olyan eredményekre jutunk, a melyeknek még a lehetőségéről sem volt sejtelmünk azelőtt. A modern geológiának egy ilyen váratlan és épen ezért okvetlenül bizarrnak tetsző eredménye a föld alakjára vonatkozó tetraéder-elmélet. Ez az elmélet ma már meglehetősen nagy elterjedtségnek örvend s jogosultsága valóban kétségtelen, mert feladatát teljesíti, megmagyarázza a föld szárazföldjeinek és tengerének eloszlását.

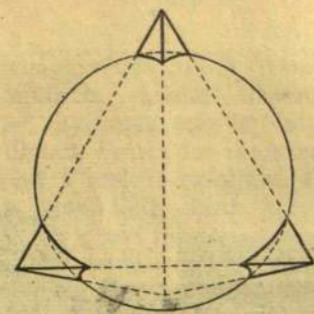
Az elmélet Lowthian Green angol geológus vetette föl először, a ki kísérleti eredmények útján jutott rá.

A föld belsejéről annyit mindenesetre bizonyosan tudunk, hogy izzó, folyós halmazállapotban van s a szilárd kéreg, a melyen élünk, vékony felszíni, megkeményedett héj alakjában úszik ezen a folyós magon. Az egész földhöz viszonyítva ez a szilárd kéreg nagyon vékony, nem vastagabb aránylag a tojás héjánál. A belseő mag lehülése természetesen folyton tart s így az összehúzódott magot körülvevő kéreg ráncosodik. Green szerint a ráncosodás olyan, hogy a föld alakja a tetraéder alak felé közeledik. Ennek az állításnak kísérleti alapja van. Mint mindenki igazolhatja, ha egy kaucsuklabda belsejéből a levegőt kiszívjuk, a labda összezsugorodik s tetraéderhez hasonló alakot ölt, a melyen az 1. képen látható. Az alak természetesen nem geometriai pontosságú s csak annyiban nevezhető tetraédernek, a miért négy egyforma nagyságú oldala van. A tünemény fizikai magyarázata röndkívül egyszerű. A legkisebb hatásnak nevezett fizikai elv alapján az összehúzódó földkéreg — mivel állandóan érintkezésben kell maradnia a belseő, kisebbbedő maggal, olyan alakot igyekeznek felvenni, a mely adott felszín mellett a legkisebb térfogattal bír. Ez az alak a geometriai tetraéder. A föld felszíne, a szilárd kéreg kiterjedtsége nem változhatik, tehát a térfogat kisebbbedésével behorpad és pedig úgy, mintha tetraéderalakot akarna ölteni.

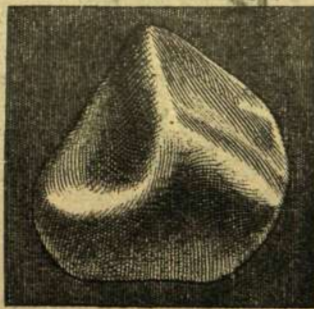
Természetesen, mivel a föld összehúzódása rendkívül lassan történik s még távolról sincs befejeződve, a tetraéderalak nem szembeötlő annyira, mint a kaucsuklabdánál, hol a térfogatváltozás hasonlíthatatlanul nagyobb. Mindamellett, ha a föld felszínét gondosan vizsgáljuk, tagadhatatlanul észre kell vennünk, hogy a tetraéder felé való törekvés nyomait megtalálhatjuk. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy mi a földön tulajdonképpen csak a felszínnek alig egy harmadrészét tudjuk megfigyelni, mert a másik kétharmad részt a sima tenger borítja, a melynek felszíne függetlenül a földkéreg alakulásától mindig a szferoidális alakot veszi fel a nehézségerő hatása alatt.

A mellékelt rajz mutatja a gömbbe berajzolt vele egyenlő felszíni tetraédert. Láthatjuk belőle, hogy a tetraéder csücskei kiemelkednek a tenger szintje fölé s így a feladat elsősorban is az, hogy ezeket a kiemelkedő csücsöket fedezzük fel a föld szárazföldjein.

A szimmetria követeli, hogy a tetraéder egyik csücske valamelyik sarkon legyen s a föld tengelye összeessen a tetraéder egyik tengelyével. Ha ez így van a valóságban, akkor a föld egyik féltékén három kiemelkedő szárazföldesomót kell találnunk, míg az egyik

GÖMBBE RAJZOLT TETRAÉDER.

A FÖLD TETRAÉDER-ALAKJA.

sarkon tengernek, a másikon szárazföldnek kell lennie.

Ha csak egy pillantást is vetünk a földgömbusra s megállapítjuk, hogy ez valóban így is van. A szárazföldek túlnyomó részükben az északi félgömbön terülnek el, a hol valóban három kiemelkedő hegységcsoporthat találunk. E hegységeket hatalmas heglánczolatok kötik össze egymással és a déli sarkkal, a mik a tetraéder egyes élének felelnek meg. Az egyik csücske az Európa közepén levő hegységcsoporthat, melynek a déli sark felé való meghosszabbítása Afrika, a másik csücske Észak-Amerikában van, a harmadik Közép-Ázsiában s mindkettőnél látható a délfelé húzódó tetraéder-él, Amerika nyugati heglánca s végül az ausztráliai, a tengerből kimagasló szigetcsoporthat.

Az északi sarkon, mint azt már a régebbi expedíciók is megállapították, tenger van, a melynek mélysége Nansen szerint 3,800 méter, a déli sarkon pedig, mint azt legújában Shackleton is beigazolta, szárazföld terül el, sőt hegységek is vannak, melyek négyezer méter magasságra nyúlnak fel.

A tetraéder behorpadt lapjain terülnek el a nagy óceánok, az Atlanti-, a Csendes- és az Indiai-óceán, melyeknek feleke jóval mélyebben fekszik, mint a szárazföld s így valóban behorpadásokat töltenek meg vízzel. Ha el tudnók képzelni a tenger vize nélkül a földgömböt, akkor a száraz tenger medre s a szárazföldek kiemelkedő heglánczai mindenesetre egészen szembeötlővé tennék a tetraéder elemeit.

A geográfia tanúsága, szerint a tetraéder nyomait nagyjában megtalálhattuk s ezzel az elmélet jogosultságát el kell ismernünk. Természetes, hogy mindaz, a mit megállapíthatunk, nem egyéb, mint tendenzia, mert hiszen minden geológiai folyamat olyan lassan történik, hogy számottevő változást még évezredek alatt sem észlelhetünk. Az egyes geológiai korszakok millió éveket tesznek ki s így a mi számunkra csaknem végtelen hosszúnak.

A tendenzia azonban észrevehető s nemcsak a geográfiai vizsgálatok, hanem a földrengések is bizonyítják. A földrengések, mint ismeretes, a földkéreg belseő feszültségeinek kiegyenlítődéseiben találják magyarázatukat s ennél fogva szükséges, hogy a tetraéder élének környékén legyenek leggyakoribbak. Ezek a helyeken a földkéreg megtörik és kiélesedni igyekeznek, a minek következtében állandó hatalmas feszültség uralkodik itt a nyugalmas földkéregben. A földrengések statisztikája már régen, még a tetraéderelmélet előtt megállapította, hogy a földrengések csaknem kizárólag a tetraédernek leirt élei mentén fordulnak elő s ez a megállapítás újabb, talán még erősebb bizonyítékkal szolgál.

Mindeme meggondolások és bizonyítékok csak arra szolgálhatnak — a kérdés természeténél fogva, — hogy az elmélet lehetséges voltát tanúsítsák. Távolról sem jut senkinek sem eszébe arra gondolni, hogy a föld valamikor is teljes geometriai tetraéderalakot vesz fel, mert hiszen ehhez a föld, belseő magjának lehetetlenül nagy mértékben való összehúzódása lenne szükséges, a mi fizikai okok miatt sem következhetik be. Ezzel pedig nem akarunk mást mondani, mint hogy a tetraéder-elmélet jelentőségét csak mint geológiai magyarázatban kell megtalálnunk. Mint minden természettudományi elmélet, úgy ez is csak egy keret, melyben elhelyezhetjük egy csomó tünemény magyarázatát.

Sz. K.

GYULAI LÁSZLÓ.

1844—1911.

A múlt század hatvanas éveinek végén két ifjú festőművész pályája elé tekintettek nagy várakozással az illetékes körök. Gyulai László és Munkácsy Mihály voltak ezek, gyermeki jó pajtasok s a bécsi és müncheni képzőművészeti akadémiának egyidőbeni reményteljes növendékei. Míg Munkácsy a világhírű vette szárnyaira, addig Gyulai később (a mostoha körülmények kényszerű folytán), a biztos kenyeret nyújtó rajztanári pályán kényszerült érvényesíteni tehetségét.

1844-ben született Békés-Gyulán. Tízennyolc éves korában anyai nagybátyja Szénássy Sándor támogatásával, a bécsi képzőművészeti akadémiát látogatta négy éven át. A háborús hatvanhatodik év őszén utazott Münchenbe Munkácsy társaságában.

Itt eleinte Wágner Sándor festőiskolájában dolgozott, később Munkácsyval együtt a híres csatafestő, Ádám Ferenc tanítványa lett. Több jeles lengyel művész dolgozott ez időben Ádám tanítványaként. A két magyar e körben szíves, jóindulatú művészársakat talált s mindkettőnek nagyra becsülték tehetségét, sőt ketőjük közül akkor Gyulai jövőjéhez fűztek nagyobb reményeket; két év múlva pályájuk elvált. Míg Munkácsy Düsseldorfban a nagyhírű Knauz mestert kereste föl, addig Gyulai nagybátyja tanácsára a magyar kormány ösztöndíjának Nürnberg «Kunstschule»-jében készült a rajztanári pályára. Az 1873-iki évet ismét Münchenben töltötte s néhány müncheni és berlini műkereskedő részére dolgozott.

Nagyon kedveltek voltak ez időben festett élet és tájképei; így a «Czigány-sátor», «Körös partján», «Ésti hangulat», «Száz malom», «Csárda előtt». Ez utóbbit a müncheni «Kunstverein» vette meg nyerepműtárgyú tagjai részére.

Hazatérve egyideig Aradon mint arcképfestő dolgozott nagy sikerrel, míg az 1874-ik év őszén Selmeczbánya összes iskoláinak rajztanára lett.

Már selmeczi működése idejében több rajza jelent meg a Vasárnapi Ujságban, úgyszintén Ujvidékről is, hova 1878-ban került Selmeczről, gyakrabban kereste föl rajzaival lapunkat.

1880-ban a budai Pedagógium tanára lett s ez időben állandó rajzóla volt a «Vasárnapi Ujság»-nak majd egy évtizeden át.

A nyolcvanas évek folyamán mint illusztrátor széleskörű tevékenységet fejtett ki. Vas Gereben összes műveit, Jókai, Mikszáth számos elbeszélését s P. Szathmáry Károly füzetes vállalatát látta el rajzokkal. Arany, Petőfi, Tompa s Szász Károly versei az ő rajzaival díszítve kerültek különféle kiadásokban a nyilvánosság elé. E mellett a Műcsarnok kiállításain is feltűnt festményeivel.

Mint tanár Gyertyánffy István igazgató mellett részt vett a Pedagógium szervezési munkálataiban. Tanári munkássága maradó jó emléket hagyott hátra tanítványaiban nemcsak a Pedagógiumban, hanem a Mintarajziskolában is, hova később áthelyeztek. Halála nagy részvétet keltett nemcsak tanítványai, hanem művészársai között is.

Kacziány Ödön.

PEST VÁRMEGYE ÚJ BÉRPALOTÁJA.

A székes főváros házsorainak átalakulásával a régi vármegyeház felett is meghúzták a lélekharangot. Nemsokára eltűnik tehát a régi gránátos-utcai mai városház-utcai emeletes épület s az ottani termekben lefolyt emlékezetes jelenetekről nemsokára csak úgy lehet majd beszélni, hogy előbb a régi megyeházat kell megemlíteni sárgaszínű hajduival, kik a kapualjában kivont görbe karddal, nagy tolas csákovály és tarsolyosan tisztelgettek a megyegülésekre siető bizottsági tagoknak.

Mikor Pest vármegye törvényhatósága elhatározta a régi megyeház lebontását, akkor előbb gondoskodnia kellett azonban arról is, hogy a megye hivatalát s az azzal kapcsolatos helyiségeket egy új, ideiglenes otthonba telepítse. Erre legalkalmasabbnak látszott a vármegyének birtokában levő, a Baross-utca 87. szám alatt levő telke, melyen eddigél egy egyemeletes ház állott, s nagyobb része be sem volt építve. A vármegye elhatározta tehát, hogy előbb ezt a Baross-utcai házat lebontatja s annak telkére egy nagy bérpalotát építtet s ideiglenesen abba helyezi el a vármegyei hivatalokat. Szűkebb pályázatot hirdetett tehát az új vármegyei bérpalota építésére, melyből kifolyólag megbizta Ray Rezső műépítész, hogy benyújtott terve szerint építse meg az új palotát. A megyének ezuttal mar annál inkább kellett gondoskodni a Baross-utcai telek gazdaságos kihasználásáról, mert az azon épült egyemeletes ház mindössze néhány ezer korona jövedelmet hozott, míg az új bérpalota a tervező Ray Rezső műépítész számítása szerint 130 ezer korona jövedelmet fog hozni.

E számítás csak oly alapon volt lehetséges, hogy az új bérpalota minél több üzlethelyiséggel bírjon. Ezt pedig úgy oldotta meg a tervező műépítész, hogy a nagy telekből egy utcát hasított ki. A vármegye bérháza illyformán két nagy négyemeletes épületből fog állni, melyekben túlnyomólag kisebb lakások fognak lenni, miáltal az ottani környéken a legmodernebb kényelemmel felruházott kisebb lakások számát jelentékenyen emelik. A stilszerű bérházak építéséhez már hozzáfogtak s előreláthatólag jövő év novemberében teljesen el fognak készülni az építkezéssel. Ebbe az új vármegyei bérházba fogják akkor ideiglenesen elhelyezni a vármegye hivatalos helyiségeit s ha ez megtörtént, akkor hozzáfognak a régi vármegyeház lebontásához, hogy annak hatalmas telektömbjén felépítsék az új vármegyeházat. Pest vármegye ezzel az elhatározásával megelőzte Budapest székesfővárosát, mert az új monumentális városház építése még nem lépte túl a tervezetéseket határát. Mire pedig a régi megyeház helyén fel fogják építeni Pest

TANULMÁNY. — Gyulai László rajza.

GYULAI LÁSZLÓ.

vármegye új székházát, annak ablakaiból még mindig láthatók lesznek a kaszarnyából átvedlett városháza sárgás falai, melyek alatti a járólakók önkéntelenül eszükbe fog jutni, hogy itt a szomszédságban szintén állott egy régi szürke épület, melynek kapualjában tolas csákovály, tarsolyos megyehuszárok álltak órséget egy hagyományos szokás emlékeül.

P. A.

HELLÉ.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Marcelle Tinayre. Fordította M. Hrabovszky Julia.

A terem majdnem tele volt. Leültem az utolsó pad egyik sarkába a fal mellé és akaratlanul Nébriantné estélyeire, egyszerű ebédre gondoltam. Minő megvető szánalommal néztek volna a báróné és vendégei az engemet környező emberekre.

Hallgattam a párbeszédet, megfigyeltem az arczokat, észrevettem a benyomásokat.

— Nagyon szép volt legutoljára.

— Izlésem szerint kissé sok volt a zene. Én jobban szeretem a költeményeket.

— Oh, a zene, — mondta egy asszony, —

engem mindég megrikat.

— Genesvriér úr fog ma este beszélni?

— Igen!

— Ah, szerencsénk van! — szolt egy húsz éves masamódeány, — ezt legalább meg lehet érteni. Nem úgy, mint azt a fiatal, a ki hadar.

— Saintis úr?

— Igen. Nagyon kedves, de bizony hadar.

— A rózsaszínű ruhás kisasszony énekelni fog.

— Milyen hangja van, milyen hangja van!...

— Én szeretem a szomorút, — mondta az előbbi asszony.

— Épen olyan szép, mint a színházban, aztán semmibe sem kerül... Nini... Peyron asszony, maga is itt van?

— A fiamért jövök. Mert nekem, tudják, ezek túl okos dolgok, aztán öreg is vagyok már arra, hogy megértsem. De Eugène, ő tanult fű, mindég a könyveket bújjá. Az én időmben nem így volt.

— És az öregebbik fia?

— Mindég mulató... Oh, ez nem sokat törődik a zenével!

— Nincs szerencseje vele. Jó, hogy az Eugène-je másféle.

— Úgy kell őket venni, a minők. Eugène jó gyerek, nincsen párja. Ferdinand már sokkal durvább... de azért nem rossz, tudja.

Mögöttöm egy fiatalember és egy öreg hölgy beszélgettek:

— Ez itt jobbra Saintis úr. Ösmerem őt. A filozófia tanára volt vidéken. Most ujság-

CZIGÁNY-SÁTOR. — Gyulai László festménye.

PESTVÁRMEGYE ÚJ BÉRPALOTÁJA A BAROSS-UTCÁBAN. — Ray Rezső terve.

iró... Az ott, a hosszú hajjal, Mariot a «Revue rouge»-tól.

— Költő?
— Igen, asszonyom. És a fiatal leány a rózsaszinben Dumesnil kisasszony.

— Színésznő?
— Nem, egy szobrásznak a leánya. Nézze, az apja, Dumesnil úr, ott ül a második sorban.

— És az a másik hölgy?
— Ó zongorázik, de mesterségére nézve nem zenész. Feminista, a neve Chauvel Marie, szabad előadásokat tart.

— És Genevriér úr?
— Késik... Grannis Louis-val kell érkeznie.

— A híres Grannis-val?
— Igen, Grannis-val, a költővel. Ó nagyon érdeklődik ezekért az előadásokért.

— Ósméri ön Genevriér urat?
— Igen, asszonyom. En orvostanhallgató vagyok. Genevriér urat egy betegnél ósmertem meg, a kit gyógygyletem.

— Mi a véleménye róla?
— Nagy bámulója vagyok, asszonyom, nagy bámulója.

— Egy lapot olvastam, a miben rosztat irtak felőle.

— Minden kiváltságos embernek vannak elenségei. Genevriér Antoinet nagyon szereti a fiatalaság. Ez egy igazi apostol, antik lélek! És minő nagy író! Olvasta ön a «Szegény»-t, asszonyom?

— Nem.

— Ezt el kell olvasnia... Nézze, itt jön Genevriér Grannis társaságában. Grannis az öregebbik, az, a kinek rendjele van.

— Akadémikus?
— Igen, asszonyom.

— Oh! — szölt a nő tisztelettel.

A gázvilágítás túlságosan felmelegítette a levegőt. Feleltem a fátvolumat, hogy jobban lássak. Antoine már az emelvényen volt. Az éles világításban, a mit a zöld lámpaernyő reá vetett, még fiatal arczán nagy fáradság nyomait fedeztem fel, mely néhány hónap alatt megöröngtetett.

A ki-asztal mellett ülve beszélt. Köszönetet mondott Grannisnak, a miért eljött és minden

dagályosság, alázatosság nélkül megemlékezett a költő fényes pályafutásáról. Aztán néhány szóval elmondta ezen előadások történetét, a legyőzött nehézségeket, a felkeltett lelkesedéseket és minő tömegesen jelentkeztek a közreműködők.

E bevezetés bevégezése után Antoine az előtte levő íráskönyvben lapozott és egy rövid magyarázatot olvasott el Bethoven egyik szimfóniájáról, melynek andantéját Chauvel asszonynak kellett eljátszania. Bámultam, minő művészettel tudta megválasztani beszédében a kifejezéseket, hogy a zenedarab jellegét legvilágosabban kifejezhesse. Elég rövid darab volt, olyan széles, tiszta melódiákkal teli, hogy azoknak szépségét majdnem minden hallgató megérthette. A műsor minden száma előtt ugyanaz a kis ceremónia ismétlődött; egy jelenet Shakespeara *Julius Cézár*-jából, Michelet egyik gyönyörű lapjának felolvasása, *A farkas halála* Vigny-től, Don Cézár de Bazan monologja *Ruy Blas* negyedik felvonásából, egy kvartett Haydn-től meghangozta a férfi hallgatóság. A nők inkább Gluck *Orpheus*-ának, Chopin nocturne-

jának és néhány más elégikus, érzélgő számnak tapsoltak. De mikor Grannis Louis önmaga olvasta fel néhány ósmertebb költeményét, úgy a teremben, mint az emelvényen ülők, lelkes ovációkban részesítettek a költőt. Az akadémikus ekkor egész az emelvény szélére jött és intett, hogy szólni akar.

Mindenekelőtt látható felindulással köszönetet mondott a kitüntetésért, aztán örömmel adott kifejezést meglepetésének, látva, hogy a kísérlet a művészetek összeköttetésébe hozni a néppel sikerült, és tisztelve emlékeztet meg ezen összeköttetés létrehozójáról, a tehetséges férfiúról, a kit az irodalom nagyfejűi, a politikai kalandorok, talán félreismernek, de minden nemeslelkű ember csak tapsolhat neki, felbátoríthatja, mert igazságos dolgot művel, mikor a néppel a szépet megösmerteti.

«Nem mondhatom önöknek, uraim és hölgyeim, — végezte szavait, — minő örömteljes érzéssel és bizalommal hagyom el e termet, a hol a művészet az étellel láttam egyesülni, láttam, hogy az intelligenciák érintkezése által a társadalmi gyűlölet feledve van és hogy ezen érintkezés a szívek társulását is igéri és jövődéli nagy ünnepeket, a hol az emberiség áldozni fog.»

Nem vártam be, míg a közönség kitódul a kitért ajtón. Lebocsátva a fátvolumat, galléromat összefogva a mellemem, árnyékot oszontam ki az előcsarnokok át. Az üres, sötét utcák e késői órában megijesztettek. Kocsiba szálltam és hazavittem magamat.

Mihelyt átöltöztem, a nélkül, hogy Babettet felbresszeném, lementem a földszintre és benyitottam a könyvtárszobába, a hol már napok óta nem voltam. Egy hideg légáramlat megborogtatott és meglobogtatta magasra tartott gyertyatartóm lángját.

A gyertyatartót az asztalra helyeztem és állva, egy karosszékhez támaszkodva néztem, a mint a gyertya lobogó fénye fantasztikusan megnyújtja a butorok és Plató mellszobrának árnyát. A magas kandallón az olympusi Pallas folytatta elmékedését. Az egész szoba újnak, különösnek, majdnem természetfölöttinek tűnt fel előttem. A halántékaimon, hajgyöke-

reimen könnyű nedvesesség gyöngyözött, de legyőztem ezt a gyengeséget.

«Ha valami még fenmaradt magából, édes nagybácsi, ha gyermekének gondolata egyesülhet testétől felszabadult gondolatával, halhatatlan lényének nem itt-e a helye, ezen falak, ezen tiszteletreméltó tárgyak között, a hol legszívesebben időzött? És ha még ez a gondolat is meghalt volna, miként elmúlik a láng, ha a lámpa kialszik, ha foszlott volna a testtel, melynek életet adott, itt új életre kelhetem a szeretet csodája által, a visszaemlékezés második életére.»

«Életemnek elhatározó órája elérkezett, az előre látott, félt óra, a miről a Gesztenyeerdő virágai között szölt nekem, megmagyarázva életem értelmét és a jövődéli szerelem törvényét. Ezt a törvényt alig hogy megsejtettem, mikor az est alkonyban künn a mezőn, a hajnali órákban benn a városban, szüzieségemet a bácsi által megővendőt hősnék felajánltam.»

«A bácsi már gyermekkoromban róla álmodozott, mikor az öreg fügefá alatt Platót magyarázta nekem. Ő miatta akarta, hogy okos, erős és tiszta legyek; ő miatta faragta meg rongálhatatlan márványból az ideális szobrot, a mit az ő érintésének kellett életre ébresztenie.»

«Oh, atyám és mesterem, ő, a hős, megérkezett. Hazug formában véltem őt felösmerni és az út, a melyre lépni akartam, örökre eltávolított volna tőle. Felvilágosítva, végre visszatértem ahhoz, a kit lelkenek mélyében számomra választott volna, ahhoz, a ki szegényen, az emberek által félreösmerve, magasabbrendű életet tudott élni és félistent teremtett önmagában.»

«A jelenléte félelemmel töltött el. Nem tudtam, hogy szeretem. De más férfiak között egyedül éreztem magamat, pusztságot találtam mindenütt, a hol ő nem volt. Száműzve egy idegen világba, honvágyat érezve, a nélkül, hogy azt átérteném, megzavarodásom, szomorúságom át lassanként kibontakozott előttem az ő szépsége, nagysága, ereje. És a bácsi jóslata bekövetkezett: a szerelemhez a bámulat által jutottam.»

«Az éji csendben valami zaj támadt; a karoggyertyatartó lángjait mintha valami túlvilági lehelet lobogtatná. Mester, atyám, te vagy? A te lelked száll le hozzám a csillagok misztikus világából, vagy jön fel a halottak fekete hazájából? Áldd meg húsz éves álmaimól ébredő leányodat, a ki választottjának karján kilép az életbe.»

(Végo következik)

A HÉTRŐL.

Prospektusok szezonja.

Mikor a tavasz már közelebb érkezik a nyárhoz, mint a télhez, mikor már a drámai színházakban is csak olyan új darabot mutatnak be, a melyben legalább egy nótát is énekelnek, mikor a kikelet illatárjába egyre szélesebben, dúsabban és erősebben szakad bele a naftalin szaga, — ez a szezon-talan szezon, a prospektusok szezonja. A fürdők és nyaralóhelyek prospektusainak terhe alatt görnyed a levélhordó és roskadozik a művelt családok asztala. Átlag harmincz prospektust kér különböző helyekről a nyári pihenés kitervelésének rettentő munkájában nyögő budapesti polgár és átlag háromszor ennyit küldenek neki még különbözőbb helyekről kérellenül.

Annai idő alatt, a míg valamennyit végig tanulmányozta, elolvashatná Tolstoj legterjedelmesebb regényét, a mi kétszázötvennél nagyobb lelki gazdagodást jelentene számára. Ezt is sokan elolvassák, de századrész annyian sem, mint a prospektusokat, a melyeket nem klasszikusok írnak és a melyek lelki szenzációkat magukban nem rejtegetnek.

A prospektus-ember, a ki prospektussal ébred, prospektussal alszik el, prospektust olvas az ebédnél, a villamoson, az utcán a gázlámpa fényénél, nem új figura, nem új típus. Temérdek élezt faragtak és faragnak rá, de ennél a csufolódó élézaradatulnál azért maga a típus rohamosabban szaporodik. A mi egyet föltétlenül bizonyít. Azt, hogy ennek a — mondjuk — *szórakozásnak magja*

van. A kik kultiválják hasznát, értékét találnak benne, a mely megéri és elvélhetővé teszi az árát: a csufolódás tüszúrásait. Nem üres időpocsékolás. Czélja és értelme van.

A gondnak is megvannak a maga különböző fajtái. A kellemetlen, a súlyos, a borús gond mellett vannak gondok, a melyek a kedves, kellemes jelzőt is megtűrik. Gondok, a melyek gondok ugyan, de azért agyunk és lelkünk szívesen foglalkozik, sőt szívesen el is bibelődik velük. A nyaralás, a vakáció, a pihenés legalkalmasabb, legjobb *bekezeztetése* is ilyen gond. A kinek az év egész többi részében megszabott, köteles programja: a folytonos munka, bizony becses kincsnek érzi a hosszú hónapok során megérdemelt pihenést és mi sem érhetőbb, mint hogy ezt a kincset szépen, méltóan akarja elhelyezni. Olyanforma a helyzete, mint azé az emberé, a ki esztendőben egyszer mehet el színházba, csak természetes tehát, hogy temérdek szinlapot végig gusztlá, a míg megtalálja azt a darabot, a melyen gyönyörködő kedvének ezt az egyetlen tétjét megköszöszhatja.

De van itt még más is. Azok az érdekek, a melyeknek a nyaralás, a vakáció üzletet jelent, gondoskodtak róla, hogy maga a gusztlálás is szórakozás, tanulás és élvezet legyen. A prospektusoknak — a melyeket a nyár szinlapjainak lehetne nevezni — a technikája nagyszerűen kifejlesztett. Abban a bibliotékában, a mely ilyenkor egy-egy gusztláló nyaraló-jelölt asztalán prospektusokból összegyűl, ma már seregszámra akadnak olyanok, a melyek nemcsak a bennük hirdett fürdő- vagy nyaralóhelyet, hanem sajátmagukban a reprodukáló technika és az izlés művészi fejlettségét is magasztalják. A svájci nagy hotelek és különböző egyesületeik példáját a németek, az angolok, de különösen a fjordjaikkal, sajátos varázsu tájakkal és városaikkal az utazó világ érdeklődését az utolsó években nagy apparátussal ostromló skandináv államok energikus és áldozatkész buzgósággal követik abban, hogy prospektus gyanánt terjesztett valóságos kis díszmunkákkal, albumokkal árasztják el a világot. A tájékoztató részt, mint a propagandának közvetettségbe, de így még hatásosabb elemét, a művészi dísznek sokszor meglepő gazdsága övezi körül. A képzőművészetet és az irodalmat egyaránt segítő társul szegődött. A művészi reprodukciók mellett igazán szép és értékes leírások, csakugyan poéta tollából és érzésből fakadt erős hangulatú költemények adnak valóság-gal önálló értéket a modern prospektusnak. Ugyanazt a folyamatot látjuk itt, de még szélesebb és ágazatosabb területen, mint például a *plakát* fejlődésében.

Üzleti számítás az alapja ennek a fejlődésnek és mert ennek az üzletnek világszerte elismert mesterei dirigálták a fejlődést ebbe az irányba, bizonyos, hogy akármilyen költséges is ez a propaganda, megéri, behoza az árát. Jól járnak veleők is, de azok is, a kiknek az a méla sors jut, hogy a nyaralás gyönyörűségeinek élvezésében nem mehetnek tovább — a prospektusok szemléltetésénél.

Erről a témáról beszélgetvén, el kell mondanunk valamit. Azt nevezetesen, hogy ezeknek a díszes prospektusoknak, albumoknak a tartalmi főszereplője írásban és képen, a miért az egész készült, természetesen még se maga a megszerkesztés és kiállítás művészeté, hanem — a *hotel*. Igazában ez az, a miről az ének szól, a mit kép, dal és leírás hirdét, kellet, magasztal. A mi nagyon természetes. A ki pihenni, szórakozni, gyönyörködni megy bárhová is, nem mondhat le azokról a dolgokról, a melyek nélkül el akkor se lehet, a mikor nem szórakozik. Éltlen, szomján és hajléktalanul a természetet legfőképségesen csodáiban se tudunk huzamosan gyönyörködni.

Svájczot, nem érdemtelenül, elnevezték a *hotelek országának*. — Nem vagyunk rá büszkéek, de kénytelenek vagyunk elismerni, hogy ennek az ellenkezője nekünk dukál. Mi vagyunk a *hoteletlen ország*. Így is mondhatjuk: a hiányzó hotelek ország.

Mert olyan kevés idegen nem jöhet Magyaror-

Csipcsala Mihály kereskedelmi iskolai tanuló, a ki az Erzsébet-hídről fejést akart ugrani s a Dunába veszett.

szágba, hogy kényelmesen, a modern igényeknek megfelelő módon el tudnának szállásolni. Egy-egy svájci falunk — és itt nem is olyan falvakra gondolunk, mint Interlaken vagy St. Moritz — több és nagyobb hotela van, mint három magyar megyei székhelynek együttvéve.

Ez a karakterisztikus fogyatéksága egész a legújabb időkig még Budapestnek is megvolt. Itt ma már sürűbben van, de e változásnak az a forrása, hogy a fővárosban az utolsó öt esztendőben építkezés és átalakítás útján annyi új hotel nyílt meg, a mennyi odáig együttvéve volt a falai között. Minden mulasztás azonban máig sincs pótolva. A főváros közel háromszáz ezer lakosságu jobbparti részének most sincs több szállója, mint egy nagyobbacska mezővárosnak és az ugynevezett *representáló* óriás-hotelnek, a milyen például a Grand-Hotel Párisban, a Central, az Adlon és még egy sereg Berlinben, az Excelsior-szálló a Lidón, még csak — a terve van még Budapestben.

De azért a fővárosban, a hol még tekintélyes számban vannak első rangú és kitünően vezetett szállók, istenes és hasonlíthatatlan az állapot a vidékhez képest. Pedig a vidék is Magyarország és gonosz igazságtalanság lenne olyasmit állítani, hogy a ki idegen Budapestet megnézte, mindent látott, a mit Magyarországon megnézni érdemes.

Egész sereg olyan része van ennek a földnek, a melyet meg *kell* néznie mindenkinek, a ki a szépet és érdekeset — és a hol meg kell pihennie, a ki a természet csodálatos gyógyító erőt kereső lélekkel járja a világot. És mert örökké még a legnyilvánvalóbb dolog se maradhat — titok, ezek el is fognak jönni majd, a mikor — lesz hová lehajtanunk a fejüket.

Mert ma még nincs. Ezt lehet röstellen, lehet sajnálni, lehet közömbösen tudomásul nem venni, de nem lehet letagadni. Semmiesetre se tódítunk, ha azt állítjuk, hogy legalább száz olyan pontja van ennek a minden csodával megáldott országnak, tavak partján és fenyves hegyeken, a hol hatalmas hotel-óriásoknak kellene emelkedniök és fognak is emelkedni, mert a belátás és az érdeke parancsoló szava követeli őket.

Mi az oka annak a különös jelenségnek, hogy ebben a nagyszerű, vendéglátó erényéről híres országban épen a vendéglátás szervezete ilyen fejletlen tudott maradni? A felelet egyszerű. Ennek a mulasztásnak épen ez az erény a gyökere. Ez az erény, a mely nem ismert *idegent*, csak *vendéget* és halálos gyalázatnak érezte volna üzletet csinálni a vendéglátásból. A vendég ünnepeit hozott a portára és ennek az ünnepek ő volt az ünneplője, az állandóan tételtet asztal az oltár.

A régi, az emulásra ítélt kor e meleg erényével az átalakult világ új rendjének, a mely a szédületesen megszaporodott emberjárásból a személyes vonatkozásokat ugyancsak kiirtotta, talán sehol a világon, olyan keserves, nehéz és lasabban boldogul küzdelme nem volt, mint Magyarországon.

Az öreg Gőz András a millenáris kiállításra

föltazott Budapestre. Mikor hazaérkezett a heves-megyei faluba, természetesen közrefogták a kérézősködők. Volt is szépen elmondani valója. De egyszerre azután elborult az arca, komor lett a tekintete és a hangja bánatos, haragos az öreg gazdának, csöndesen mondta:

— Gyönyörű város az a Pest. De csunya nép lakik benne. Vendéglőben ebédeltünk. *Hát még azért a darab kenyérért is pénzt számítottak, a kit a húshoz meggettünk!* Pedig magyarul beszélt, a ki tette! Én szegylettem magamat helyette...

... Bizonyos, hogy Gőz András gazdának semmi oka se volt se a fölháborodásra, se a szegények-zésre. De bizonyos az is, hogy idő, fejlődés, alakulás, változás kell ahhoz, hogy ez a vér hotelessé modernizálódjék.

Sigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Petőfi napjai a magyar irodalomban. A *Petőfi-könyvtár* című sorozatos vállalat most végre olyan kötetet adott ki, a mely kárpótlást ad mindazokért a kétértékű, vagy épen selejtes kötetekért, melyek eddigi kiadványai java részét tették. Egy terjedelmes kötetben *Endrődi Sándor* összeállította *Petőfi napjait*: mindazt, a mi a költő irodalmi fellepésétől, 1842 május 22-ikétől fogva egész haláláig az egykori lapokban róla vagy tőle megjelent. A költő egyes versei első megjelenésének dátumai, apró-cseprő újságról munkái, nyilatkozatai ép így fel vannak benne napról napra jegyezve, kalendárium-szerű pontossággal, mint a róla szóló újsághírek, kritikák, polemiák. Egy nagyszabású mozaikunka a könyv, csupa olyan adat, melyek annak idején a pillanattól fakadtak s többnyire a pillanatnak is voltak száma, együtt azonban a költő nyilvános szereplésének egész és minden élettrajzi összefoglalásánál hibebe és teljesebb képét adják. Az első szerény kezdet: *A borosó* című kis vers megjelenése az Atheneumban az első adat, aztán egy darabig szórványosan jön utána a többi: az egész 1842. év mindössze öt adat, még az 1843. év is aránylag nagyon szegény anyagot ad, 24 adatot, többnyire egyes versek megjelenésének dátumait. Ez a különböző vidékeken való hányódás-vetődés ideje, de már beleszik a *Veszek* az első könyv s a *Helység kalapácsa* megjelenése. Ezzel Petőfi belekerült a pesti irodalmi élet sodrába, egyszerre, szinte átmenet nélkül magasba veti a népszerűség hullámát. Rendkívül termékeny munkásság és eleven temperamentuma folyton az érdeklődés középpontjában tartják s az akkori kiesinyes, vidékies pesti irodalom legtöbbet emlegett alakjává válik. 1845-ben már alig telik el úgy egy hét is, hogy neve kétszer-háromszor ne legyen megemlítve a lapokban. Mindenféle aprólékos dolgokat megemlítenek róla, támadó kritikák jelennek meg ellene, ő maga sem rejtegeti magát a nyilvánosság elől, úgy hogy az 1845. év Endrődi könyvében már több mint 120 lapot foglal el. S így folytatódik ez mind végig, — soha nyilvánosan szereplő emberrel nem foglalkoztak nálunk annyit, mint Petőfivel. S az egyes adatok, ha kiesinyességgel ma néha szinte komikusan hatnak is, rendkívül jellemzők, összességükben tükröznek arról a korról, melyben Petőfi élt és melyből kiemelkedett. Bibliografikus szárazsággal, minden kommentár nélkül vannak összeállítva, úgy hogy ha sorban olvassuk őket s kissé beleéljük magunkat, akkor meglevénedik előttünk az az egész levegő és környezet, melyben Petőfi élt. Alig lehet megbecsülni azt a szolgálatot, melyet *Endrődi Sándor* e könyv pontossága és hű összeállításával a Petőfi-irodalomnak tett; az ő könyve a legbecesebb, leggazdagabb és legtöbb tanulságot nyújtó mindazok között, melyek a költő élettrajzára vonatkozólag valaha megjelentek. Mindenkinek, a ki Petőfivel behatóbban akar foglalkozni, vissza kell térni ehhez a könyvhöz, mert benne találja meg Petőfi irodalmi pályájának egész hátterét és benne rezonál az a minden egyebet felülmúló hatás, melyet korára és kortársaira tett. A könyv az első főlény és fentartással közölt újsághírrel végződik, mely Petőfi halálának hírérlől szölt a kolozsvári *Szabadság* 1849 augusztus 7-iki számában. Egy sereg melléklet is van benne: Petőfi egyes művei első kiadásainak s egyéb rá vonatkozó dokumentumoknak facsimile másolatai.

A magyar nép művésze. *Malonyay* Dezső négykötetes nagy munkájának most jelent meg harmadik köteté. Ez a kötet a balatonvidéki nép művészetével foglalkozik. Leginkább pásztorok faragó-művésze az, a miről ebben a rendkívül szép kiállítású és ritka gazdagságú illusztrált könyvben szó van. A veszprémi, zalai, somogyi magyar pásztor híres a faragásáról: egyszerű késséggel meglepő szépségű apróságokat, botokat, sórtartókat, tükrösöket, mi egyebet tud kifogni a

keze ügyébe eső keményfából. A Dunántúl minden ur házában látni ilyen holmikát és alig van vidék, a hol ne tudnának egy-egy juhászról, a kiből faragásai alapján elvesztett szobrász-tehetséget ne fejtenék. Ezeknek a faragásoknak rajza, kivitelre rendszert egy sereg primitív konvenzió kombinálása, de az adott formák között rendkívül gazdagsága lehetséges az egyéni változatoknak s a burgó pásztorok ügyesebbje él is ezzel a lehetőséggel, mennél ügyesebb, annál jobban kitágítja azokat a korlátokat, melyeket a technika és az eszközök kezdetlegessége s a hagyomány szab elébe. Malonyay Dezső bejárta az illető vidékeket, megismerkedett a faragó pásztorokkal, megfigyelte életmódjukat, tanulmányozta faragásuk módját s százakra menő példányát rajzoltatta és fényképezte le faragványaiknak. Ily módon könyvének szövege eleven, novellisztikus leírását adja annak a pásztor-életnek, melyből ez a sajátos népi művészet kifaragott s illusztrációikban roppant gazdag és nagyon tanulságos anyagot ad e művészet megismerésére. Rajzok, fényképek, színes táblák nagy sokasága egy gazdag speciális néprajzi gyűjtemény jellegével ruházta fel ezt a könyvet. Egy külön sorozat még a dunántúli magyarság egy másik különlegességét mutatja be: a tojásfestést s nagy változatosságát mutatja be a szebbnél-sebber hímestojásoknak.

Brassai Sámuel. A múlt század magyar tudományosságának egyik legjelentősebb és legérdekesebb alakjáról, Brassai Sámuelről, a legkiválóbb magyar polihistorról adott ki egy kis könyvecskét Fitz József. Nevelkedése körülményeiből igyekszik megmagyarázni szellemének sokoldalúságát, a mely a polihistorra vitte, sora veszi pályájának különböző fordulóit: újságírókodását, tanárságát, személynységét, s aztán egymásután tárgyalja esztétikai, természetudományi, nyelvtudományi, filozófiai munkásságát és végül irói tulajdonságait s a végén összeállítja életrajzi adatait, bibliografikusan felsorolja műveit s a rá vonatkozó irodalmat. A könyvecske jó szándék eredménye, de a színvonal kissé alacsony. Az életrajzi adatok többnyire kellően nem ellenőrizték és nem is igen ellenőrizhető anekdoták. Brassai egyéniségének megrajzolása helyett ismét csak többé-kevésbé jö-zű anekdotákat kapunk. Brassai eszméinek, tudományos törekvéseinek kellő értékesítésére, megfelelő távlatba helyezésére és összekapcsolására pedig úgy látszik nincs sem elegendő tudományos képzettség, sem elegendő sokoldalúsága. Brassai jelentőségének megrajzolásával és sok értékes esz-

ménének birtokba vételével tudományos irodalmunk még mindig adós s ez a kis könyv nem töltészi ebből az adósságból jóformán semmit. Érdeame alig több, mint hogy felhívja a figyelmet erre az adósságra.

Magyar írók élete és munkái. Szinyei József nagy lexikális munkájának most jelent meg 124. füzeté, a mely Vallaji és Vas nevek közé eső 262 írónak életrajzát foglalja magában, köztük több kiváló szerepet játszott írókat is. Most már 27,665 író életrajza van meg a nagy munka 124. füzetében.

A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja június 4-iki, pünkösdi számában közli a rajzpályázat nyertesekének képeit néhány, meglepően ügyes rajzot. Ugyanabban a számban olvasható Ábrányi Emil szép pünkösdi verse, Benedek Elek pompás természeti leírása a viharról, Dörögő Dömötör utazása a Vaskapuzhoz Sebők Zsigmondtól, Buda vára a törököktől való visszafoglalásának története Váradai Antaltól, Schlosser Imre labdarúgó bajnok cikke az angoloktól labdarúgók elleni győzelméről. Géza bácsi verse egy kedves képhez, Szabóné Nogáll Janka elbeszélése, Zsiga bácsi tréfás története a falovacs-károl, Rákosi Viktor regénye, a rejtvények, szerkesztői üzenetek. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2.50 fillér, egyes szám ára 20 fill. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek. Petőfi napjai a magyar irodalomban. (1842-1849) Összeállította Endrődi Sándor, Budapest, Kunossy, Szilágyi és társa; ára 4 korona. — A magyar nép művészete. Irta Malonyay Dezső. III. kötet. Abalaton vidéki nép művészete. Budapest, Franklin-Társulat. — Brassai Sámuel. Irta Fitz József. Budapest, Németh József könyvkereskedése; ára 3 korona 20 fillér. — Magyar írók élete és munkái. A M. T. Akadémia megbízásából írta Szinyei József. 124. füzet. XIV. kötet 6. füzet Budapest, Hornyánszky Viktor. Egy-egy füzet ára 2 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: KOHLER LAJOS nyug. vasuti gépmeister, volt 48-as hónap, 81 éves korában Iglón. — NAOR GÉZA, a Magyar agrár és járadékbank czéggjegyzője, 51 éves korában

Szegeden. — LUKI VANNAY FERENCZ, állami polgári iskolai rajztanár, 50 éves korában Dobsinán. — MENTSÜK KÁROLY nagydolányi római katolikus plébános, 72 éves korában. — GABLER LAJOS Pál királyi tanácsos, adófelügyelőhelyettes, 63 éves korában Rákospalotán. — ENYETER FERENCZ nyug. csendőrezredes, 61 éves korában Budapestben. — LÁSZLÓFALVI EÖRÖGH REZSŐ posta- és táviró főtitár, 55 éves korában Budapestben. — PAPP GÁBOR, a Thék Endre-féle butorgyár igazgatója, 44 éves korában Budapestben. — KAMMERMAYER KÁLMÁN, 31 éves korában Budapestben. — DEUTSCH KÁROLY papirkereskedő, 61 éves korában Budapestben. — FELDMANN SÁMUEL, 107 éves korában Mátészalkán. — GYURKY FERENCZ, Gyűrűy Benő és neje szül. Hányric Aranka 17 éves fia, Deménd községben.

Kis JÓZSEFNÉ, szül. Schmelzer Mária, a Magyar Gázifőfelügyelőség pénztárosának neje, Budapestben. — ÖZV. MACK JÓZSEFNÉ, szül. remetel és pogányesti Sebastiani Regina, 76 éves korában Budapestben. — SZIGETI BERTALÁNNÉ, szül. Hampig Terézia, 58 éves korában Máramarosszigeten. — NOTTHART ERZSÉBET, 48 éves korában Budapestben. — KÉZDIHALISI BAKSAY KORNÉLNÉ, szül. Egly Erzsike, Baksy Kornél hírlapíró neje, 32 éves korában Budapestben. — BORNHARDT MÁRIA JOZSEFINA, 71 éves korában Eperjesen. — ÖZV. CSÉP ISTVÁNNÉ, szül. Kassay F. Anna 90 éves korában Székelyudvarhelyt.

EGYVELEG.

* Új szállóernyő-t szerkesztett a wermelskircheni Schöpp Rudolf, mely, mivel fejlődéskészülékekkel van felszerelve, úgy látszik, a repülőgép-bal-esteknél a szférárhősök életének megmentésére lesz hivatva. G. L.

* Európai nemzetközi repülőverseny. Folyó év júniusában nagyszabású nemzetközi repülőverseny veszi kezdetét. A terv szerint Páris lesz a kiinduló pont. Párisból Düsseldorfba és Hannoverre át Berlinbe, innen Magdeburgba, majd Hamburgba szállnak a szférák pilótái, hogy aztán Brüsselt elhagyva Londonba s innen ismét Párisba térjenek vissza. A nyereséményjüket, melyeket német, francia, belga és angol újságok fizetnek, eddig összesen 450.000 koronát tesznek ki. G. L.

Savanyukut fürdőhely (Sopron-megye). Az ország nyugati határán, Sopron és Wien között fekszik Savanyukut fürdőhely 330 m. magasan. Gyorsvonati

állomás s úgy Budapest, mint Wien felől könnyen elérhető. E kedves fürdőhely az utasokat kellemes meglepetésben részesíti: a vonatból kiszállván, festői tájkép tárul az ember elé. Izléses nyaralók sorozata, viruló zöld kertekben enyhe dombok vidéken. Jobbról terül el a csinos városi vízgöngyintézet erkélyeivel és tornyoskájával. Az intézet közelében hatalmas fényerdő indul ki, mely elterjed a Rozália-hegységre. A Lajtahegység erdős bércei fejezik be a zöld koszorút, mely a völgyben elterülő Savanyukut magozza. Északról a kisebb hegyek mögül magasan emelkedik ki a Schneeberg hatalmas tömege. E nagyobb hegység az északi zord szeleket fontartja. Ennek folytán a hőmérséklet-ingadozás csekély. Legnagyobb kinsége s természeti szépségekkel oly pazarul megáldott vidéknek az Esterházy Pál-forrás. A forrás vizet Redtenbacher, Kletznky, Liebermann és Ludwig tanár urak vegyelemeztek, melynek alapján Vámosy Zoltán tanár en litimintaralmu alkalikus savanyvizet tulságos gyomorsavképződésnél, a gyomornak és b-leknek gyengült atonikus működésénél, gyomorhurutnál, a vese és húyúhólyag hurutos bántalmainál jó eredményekkel alkalmazhatónak ajánlotta.

A mai modern kor minden vívmányával felszerelt intézetben a vízgöngyintézet egyénleg alkalmazza az ideg- és más betegségeket különböző neimeinél. Szívbetegknél szénsavas fürdők Neuheimi módra s természetes forrásból. Röntgen, Arsonvalisatio és mindenemü villamos kezelés rendelkezésre áll. A fürdőhelyen mintegy 200 kiadó nyaraló van. Egyágas szoba ára havonként 50-60 K, kétágas szoba ára 70-100 K. Egy szoba és konyha ára az idényre 180-200 K, két szoba konyhával 320-380, három szoba és konyha 420-500 K. 3-4-5 szobás villák külön is bérelhetők. A teljes penziót nyújtó vízgöngyintézetben kívül három nagyobb és két kisebb vendéglő, azonkívül egy kávéház áll a közönség rendelkezésére. A háztartásuk részére fűszerkereskedések, 3 mézárúszék és piac szolgál.

Az elő- és utóidényben (zept. 15-től május 31-ig) állami, megyei és városi tisztviselők szobát, 3-szori ellátást fürdővel együtt 6 K-ért kapnak és a gyógyintézetben is rendkívül mérsékelt árakban részesednek. A fürdőhely fürdőzetét, villamos világítást nyújt és azonkívül teniszpályával, interurban telefon, távirda és postahivattall rendelkezik. Gyógy- és zenedíj. A családfe részére 14 K, a családtagok részére 6 korona, 10 éven aluli gyermekek gyógydíjat nem fizetnek. Az elő- és utóidényben nincs gyógydíj és zenedíj. Dr. Grimm vízgöngyintézetében a teljes ellátás (lakás, ételmezés, fürdők, szoba és fürdőszol-gálat összesen 70 korona hetenként, a legolcsóbb szobák egyikét véve alapul. A szobák ára nagyság és fekvés szerint hetenként 15 K-tól felfelé. A szobát tanácsos előre megrendelni. Kísérők egyazon szoba használatáért 33% pótlékot fizetnek. Szeptember hó-tól június hónapig 50%-al mérsékeltébbek a szoba-árak. A rendes gyógytételhez 42 K hetenként. El-

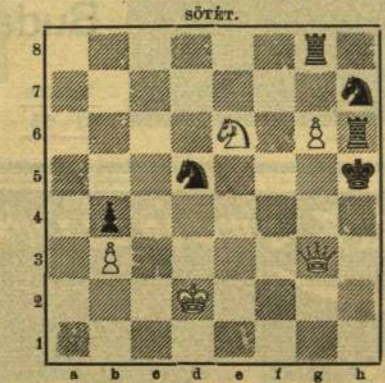
számolások egész hétre vannak megállapítva és a számlák hetenként fizetendők. Külső vendégek szü-tén részeseülhetnek bármely szisztematikus gyógy-módban. A vízgöngyintézet ruhásművel naponkénti többszöri alkalmazást beleértve, hetenként 18 K-át fizetnek. Orvosi tiszteltidj hetenként 10 K, masszázs és elektroforézis hetenként háromszori alkalmazásánál 15 K, mindennapi alkalmazásánál 20 K számítatnak fel. Az intézet egész éven át nyitva van.

Palma a valódi kausok cipőparók, viseletben a legpraktikusabb, legkényelmesebb s megkíméli idegeit.

A fürdővendégek a rendesen sokkal nagyobb számban vonultak be a kezdődő szezon alkalmával Rohitseli-Sauerbrunnba. A május 22-én kiadott fürdőlista 255 látogatót sorol fel. A fürdőhelyen esz-közeli számos új építkezés most még fokozottabb kényelmet nyújt s különösen kiemelendő a szálló-dáknban felépített füvegverandák, továbbá a meg-nagyobbított lég- és napfürdő. Az idei szezon az előjelekből ítélve, rendkívül mozgalmasnak ígérkezik.

SAKKJÁTÉK.

2747. számú feladvány Ferber E.-től, Pflanzburg.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A 2743. számú feladvány megfejtése Ferber E.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
 1. Kf4-f5 — Bb6-t. sz. 1. — Ba4-b4
 2. Hd4-b5 f matt. 2. Vb1-a1 f matt.

Helyesen fejtették meg: Márczy Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Csenger). — Kintag Róbert (Eker). — Müller Ándor (Sombathely). — Hoffbauer Antal (Lipót-udvar). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri

Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Kálocai Katolikus Kör». — Völcse Miklós (Zirc). — It. Hubay Bertalan (Buda-ujfalu). — A «Dunaföldvári Egyenlőség kör» (Dunaföldvár). — Bercs Miklós (Bérvadászi). — Csömöki István (Hajós-háza). — A «Lebencei Gaudasági Kaszinó» (Lebence). — Lusztik János és Szivák János (Alberti-Isza). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger). Király Mihály (Zenta). — Kuna Bezső (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Talpac).

Szerkesztői üzenetek.

Hozzá. Még hús a lég. Ha rád gondolok. Ilyen hang-on és modorban egykor a Honderfűbe írták a verseket; ma már nem veszi be a közönség az efféle. Másodvirágzás. Hangzatos sorok, melyek kimerül-nek a hangzatosabbal s nem takarnak sem eredeti gondolatot, sem mélyebb érzést. Szeretem az eget. Bizony nem felel meg, nagyon kedveléges.

A kettős kérdés. A róza és illata stb. A legko-molyabban ajánljuk, hogy forduljon vissza tanul-mányaihoz, mert versei egyáltalán nem árulnak el em-lítésre méltó tehetséget s így bűn volna miattuk élet-pályáját elhanyagolni.

Májusban járunk megint Nászút. Intermezo. Erőt-len, zavaros dolgok, valami dereng mögöttük, de oly messze, hogy alig lehet kivenni.

KÉPTALÁNY.

A 19-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A szü jósga gyakran legyőzhetetlen ellen-segeket képes legyőzni.

Felolós szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Vegyen svájci selymet!
 Kérjen tavaszi és nyári újdonságainkból ruha és bizonyos való mintákat: Foulard, Voile, Crêpe de Chine, Chinés cachemire, Eolienne, Mousseline 190 cm. széles méterenként 1 K 20 fill.-től feljebb, fekete, fehér, egyszínű és tarka, valamint kímélt blúzok, ugyancsak blézok, pamut, viszon és selym ruhák. — Mi csakis garan-táltan erős selymszöveteket adunk el vám- és portómentese-n direkt a háza magánverőnk. (Kétszeres levélpost.)
 SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájc.)
 Selymkivitel. Királyi udvari szállító.

Urak, hölgyek és gyermekek
 érke, hogy cipőszükségletüket Székely és Tsa cipőraktárában Múzeum-körút 9. szerezzék be. Kérjen árjegyzékot.

A modern Hölgy
 Nem kellene elmulasztania a leg-magassabb körökben bevezetett, ártalmatlan szépségi szereinket állandóan használni, mert hatá-suk bámulatos:
Paradisía az előkelő hölgyvilág arckréme
Marmora mandulalisz, kedvelt mosdópó-r szappan helyett... 3.50 K.
Anonyme rizsvirág-pouder, világotlató finomságu, kellemes, föltétlenül liszta, fehér vagy testszínben... 6 K.
 Kapható: Cs. és kir. főhercegi udvarok szállítóit.
 M. & Mme CZARTORYSKI kosmetikai intézet. Bpest, Szervita-tér 4.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
 vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenyesnél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyuvíz.
 Kapható ásványvizerekedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Lohr Mária (Kronfus) Fűkök: IV., Kosztolányi-utca 14. IV., Eker-tér 6. sz. V., Harmadosz-utca 4. VI., Andrássy-tér 16. sz. VI., Teréz-körút 38. sz. VIII., József-körút 2. sz.
 csipke-, vegyítész-títő-, kolmosfőző-, szőnyegperoroló- és szőrmegővő gyári-intézet. * Telefon 57-08. Budapest VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

Oly hölgy aki az egészséges bőrápolásra súlyt fektet, szepült elütetelt, gyöngéden puha bőrt, valamint fehér szemből elérni óhajt, kizárólag a **vesszőparipa-illóntejszappant** használja. — Egyedüli gyártó: **Bergmann & Co. Tetschen a. E.** Darabja 80 filléért minden gyógyszerárban, drogeriában és illatszerekedésekben stb. kapható.

ÉKSZEREK EZÜSTNEMŰEK
 ÓRÁK, egyházi szerek, angol, francia, kínai, indiai dísz tárgyak, gyári áron beze-rezhetők. Legújabb angolrendszereket részletes leírásokkal.
SÁRGA JÁNOS cs. és kir. udv. szállító, Ékszerész, Kolozsvár.
 1911. év májusától Buda-pest, IV. Károly-tér 1. sz. a képes nagy árjegyzék ingyen.

LEN
 és pamutárk közvetlen elől kából, a legjobb minőségben, zeller, batiszt, arosz, tőrülkőz, szebekendő, viszon, egész kelengyék stb. stb. Saját árdeákben kérjen mintákat ingyen és bérmentve
MARTINEK JÓZSEF szövődéjéből Roth-Kosteletz W/v. Cschország.
 Magyar levelezés!

Serravallo
KINA BORA VASSAL
 Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszere gyöngékedők, vörösségnyek és lábbadozók számára. A vízgöngyintézet, ideg-erősítő és vérjavító szer.
 Kitérés 7000-nál több orvosi vélemény. I. Serravallo, a. e. kir. udv. szállító Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban állítóresz években K 2.80, literes években K 4.90.

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohal
ÁGNES
 forrás. Legjobb asztali és üdítő-ital. Kitűnő szolgálatot tesz az emésztési zavaraknál.
 Járvány idején présorvati gyógyszernek bizonyított.
 Szt. küldése **Édeskuty L.** udvart szállító állat Buda-pest.
 Kapható mindenütt.

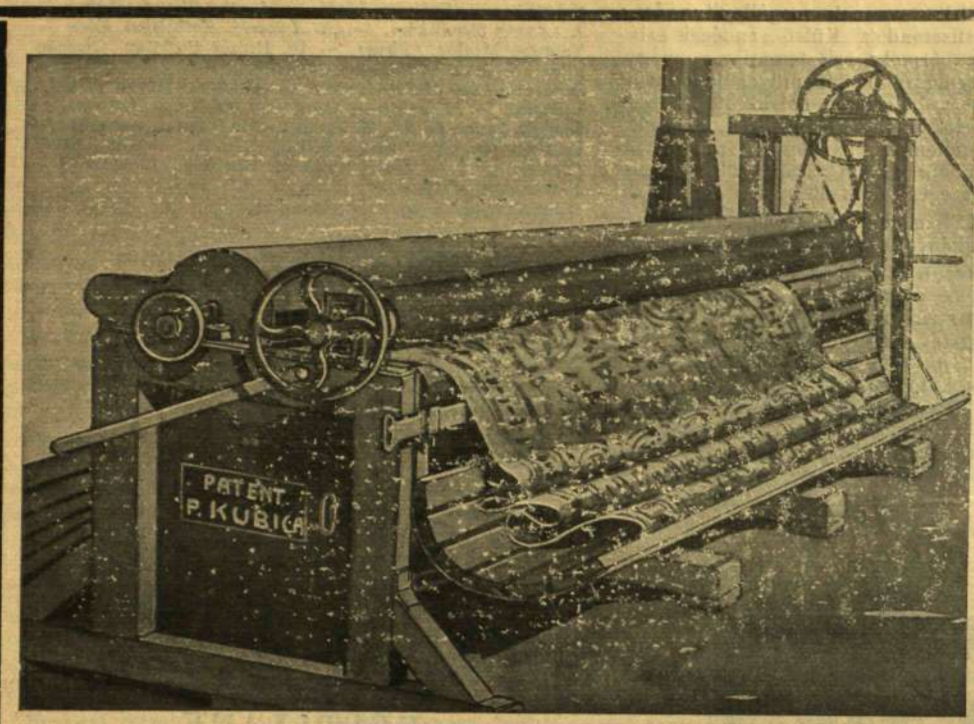
MARGIT gyógyforrás — (Beregmege.)
 a gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Magrendelhető: **ÉDESKUTY L.**-nál Budapestben és a forrás kezelőségénél Munkácsán.

KALODONT Fog-Krém és szájviz

Califig
 jöizű, enyhén és biztosan ható **HASHAJTÓ SZER.**
 Califig az eredeti és valódi kaliforniai füge szirup, mely évek óta mindenféle, szükülésnél és étvágytalanságnál mint háziszser felnötteknél és gyermekeknél egyaránt kitűnőnek bizonyult.
 Minden gyógyszerárban kapható. Nagy üveg 3 kor., kis üveg 2 kor.
 Foraktár: Török József, Budapest, Király utca 12.

Meinl kávé-keverékei elsőrangúak

UTI BÖRÖNDÖT
 és egyéb finom bőrárut leg-előnyösebben vásárolhat a készítőnél **CSANGONAL** Bpest, IV., Múzeum-körút 5. Telefon: 67-00. Olcsó szabott árak. — Grand Prix aranyérem Páris. **A CZIM FONTOS.**

Szörme-, mosó, szőnyeg- megóvó, poroló, javító és tisztító-intézet.

Kerber Henrik
Budapest, VIII., Nap-utca 29. sz.

Telefon 53-55. Ablaktisztítás, lakástakarítás, szobapadló-beerítés, portmentés és fűregirtás. Alapított 1890-ben.

Megbízható, legjobb
arcz-tisztító és szépítő

készítmények, melyek nem tévesztendők össze az újabb forgalomba hozott, különféle nagyhangu reklámmal támogatott szépítőszerekkel.

Kriegner-féle AKÁCIA-KRÉM rendkívül finom, kedves illatú arczkenőcs, mely az arczot üdíti, frissíti, szépíti és fiatalítja. Pár nap alatt eltávolít szőpöt, májfoltot. Kismintja a ráncokat, redőket. Ára 2 korona. Ehhez ajánlatos a

Kriegner-féle AKÁCIA-PUDER fehér, rózsás és krém színben. Páratlan a nap és szél befolyása ellen. Egy doboz ára 1 korona. — Évtizedek óta közkedvelt a

Kriegner-féle Akácia-szappan kellemes hatású és igen tartós. Ára 1 korona.

Postán küldi KRIEGER-gyógyszertár Budapest, Kálvin-tér, Baross-utca sarok.

Mi az élet-örömeinek ellensége? ez mind érdekes könyvecskét kívántra ingyen küldi.

Ez az, a milén akarok:

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holtz, tanár. (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanítást az elektro- és gépészeti mérnökök részére. Gazdag felszerelt elektro-techn. és gépészeti laboratoriumok. Tanulmányi műhelyek. — 3610 hallgató a 36-ik iskolában.
Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Nincs többé elgörbült test!

Beteg a műfűző használatát előtt és után.

Anyák óvjátok gyermekeiket a hátrénc elgörbüléstől! Személ Ön a hátrénc elgörbülést? Óvja Ön egy elegáns, könnyű fűzőt? Ez esetben arczvesztéké mintamul a 30 év óta fenálló legjobb hírnévnek örvendő Keleti J. Budapest orthopaediai műintézetéhez fordulni. Keleti orthopaediai műfűzőt és kiegészítő fűzőt a legjobb a világon! Rendkívül könnyűek! Az elgörbülést teljesen láthatatlanná teszik! Iskolás leányok és fiúk részére éppen nélkülözhetetlenek! Mérsékelt árak! Kifőgástan technikai kivétel jótállás mellett. Képes árjegyzéket íny- és bérn. köld Keleti J. Betegpótlási ezütek gyára, Budapest, IV. Koronaherecz-utca 17. Alapított 1878. Telefon 13-76.

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurutos bántalmak ellen használjon valódi

Réthy-féle pemetefücsukorkát

Ára 60 fillér.

Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható.

Réthy névre ügyelni tessék.

Páratlan a maga nemében RUSZÁNDÁ GYÓGYISZAP FÜRDŐ

Dél-Magyarország, Mezőcsanak (Törökmén) bármely más nemzet közt fűrdő is felállhat. Vasúti, posta- és távútelep-állomás. Nyitva május hó 15-től szeptember 15-ig. Négy modernül berendezett 74 szobából álló szállóval. A fűrdő orvosi szakértőintélek rendelkeznek.

Javulva: Köszvény, idült izületi rheuma, serophobus minden alakjában, kenőgyógyomláknak ellenálló bőrbetegség, psoriasis és prurigo, vérzésben szenvedő nők, idegbetegség, esztébanál, Caras Ne-rosissal és idült nyelvbántalmaknál is biztosan gyógyít.

Kitűnő jó magyar konyha, valódi hamisítatlan borok, olvad- és zongoraterem, tekeasztal és tekepálya, nagy virágos és árnyékos park, padok, naponta cigányhangverseny tartatik. — Prospektust kívántra díjtalanul küld a fűrdőigazgatóság.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET Fennáll 1892 óta.

Főorvos Dr. JUTASSY JÓSEF bőrgyógyász, egészség-tanár, az orvosi kozmetika legelső és legrégibb szakorvosa Magyarországon.

Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk.

Szépséggrontó bőrbajokat jóállás melletti gyógyítunk (pattanás, kiütés, mitesszer, zsírosság, szárazság, vörösség stb.)

Felesleges képződeményeket nyomtalanul eltávolítunk (lencse, szemölcs, anyajegy, sebhely szőr)

Hányokat természetes uton pótolunk (simaság, üdőség, szín, haj).

A készletek ára bő használati utasítással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor.

- Bőrkoftató-készlet** szereit hóhérré teszik a fakó, sárga v. barna arcot, a szeplőt, májfoltot gyökeresen elmulasztják.
- Bőrgyógyító-készlet** a száros, fényes, kihevülő, könnyűen piruló arcot ápolásra (matá tételére) szolgál; gyógyítja a bőrtakát (mitesszer), a pattanást (vimmert), a bőrhámlasztást (pórus), a túlságos izadáást, vörös kezét, vörös orrot, faggyú foltokat.
- Bőrápoló-készlet** szereia természetlő szép teszi, normális arc és két bőrt konzerválják, üdítik; a kesélyes, száraz, hámlos, durva, érdes, fibabőrös, sémérős bőrt finomítják, puhítják, simítják; a petyhüdt bőrt felfrissítik, s megmenik a további foynyadástól; a ráncokat eltüntetik.
- Bőrhámlasztó-készlet** elmulasztja a rugósokat a benne álló évtizedes mitesszerekkel együtt; eltünteti a pattanások nyomait, a lencsefoltokat és a kisebb sebhelyeket (himlőhely); leszedi a legmakacsabb szeplőt és májfoltot, a túlságos rózsapattanást és a kékes borvirágot. A bőrhámlasztás körülbelül egy heti szobafogyással jár.
- Hajfestés.** A hajfestés nagy gondot ad, mert a hajfestés segítését nem igényel és sem a hajnak, sem a fejbőrnek nem árt. Egy edig Dr. Jutassy-féle hajfesték ára használati utasítással 10 K és kapható a következő hű szinkronyalában: vörösszeke, világosszeke, hamvasszeke, világosbarna, gesztenyebarna, fekete.

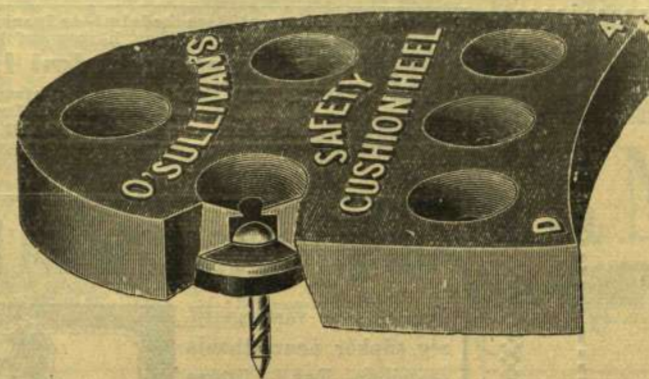
Főraktár: **KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET** Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4. szám.

TÁTRALOMNICZ PALOTA-SZÁLLÓ. Szennyvíztisztítás június 1-én. — Lovasverseny, nemzetközi gyalombívsás, tenis és golf. — KLIMATIKUS GYÓGYHELY, MODERN SZANATORIUMMAL. — Vasut. Post. Telefon. Prospektust díjtalanul küld az igazgatóság.

Ég és föld O'Sullivan

a különbség

és minden más gyártm. gummisarok között O'Sullivan minőségben utólérhetetlen!!!

A legújabb fényképezési készülékek és kellékek a legnagyobb választékban ::

CALDERONI mű- és tanszer-vállalat R.-T. Budapest, IV., Váci-utca 50.

Fiók: CALDERONI ÉS TÁRSA CZÉGNEL, BUDAPEST, V., GIZELLA-TÉR 1. SZ. Kedvező fizetési feltételek.

KERTIBUTOR

Allandó és választék réz- és vasbutorokban, sodronyágybetegekben, ruganybutorokban, kert batorokban, gyermek-kocskában stb. stb. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.

PAPAI ÉS NATHAN vas- és rézbutorgyár Budapest, Andrássy-út 2. (Foncière-palota.)

Szállítási pályázat.

A pólai cs. és kir. tengerészrházati hivatal 1912. évi csinvat szükségletének fedezésére a cs. és kir. kikötőparancsnokságnál Pólában ajánlati tárgyalás tartatik meg.

A lepecsételt ajánlatok bánatpénzzel együtt legkésőbb 1911. augusztus 1-ig (12 óráig) a cs. és kir. tengerészrházati hivatalnál nyújtandók be. A pályázat közelebbi feltételei, az általános és különleges szerződési pontozatok és az ajánlati úrlapok megtekintés és használat céljából a cs. és kir. közös hadügyminiszterium irodaigazgatóságánál (tengerészet-osztály) Wienben, a cs. és kir. kikötőparancsnokságnál Pólában, a cs. és kir. tengerészeti kerületi parancsnokságnál Triestben, a tengerészeti különítménynél Budapesten, a tengerészeti ruházati hivatalnál Pólában, valamint az osztrák-magyar monarchia összes kereskedelmi és iparkamaráinál beszerezhetők, míg a csinvatminták a tengerészeti ruházati hivatalnál, a cs. és kir. hadügyminiszterium irodaigazgatóságánál (tengerészet osztály), a tengerészeti különítménynél Budapesten és valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők. Szóbeli felvilágosításokat a fenn említett hatóságok adnak.

Póla, 1911. évi május hó 31-én.

Cs. és kir. kikötőparancsnokság.

Valódi Brünni Szövetek

1911. évi tavaszi és nyári idény.

Egy vég 3.10 méter HOSSZU teljes ural 51-től 150-ig (kábát, nadrág, mellény) ára csak

1 vég 7 korona
1 vég 10 korona
1 vég 12 korona
1 vég 15 korona
1 vég 17 korona
1 vég 18 korona
1 vég 20 korona

1 vég, fekete szalon dítönynek K 20. — felöltőszövetek, turistaloden, selyemkammarnok stb. stb. szállít gyári árban a szállónak elismert

posztógyári raktár **Siegel-Imhof, Brünn.**

Minták ingyen és bérmentve.

A magánvétel előnyei szöveteket közvetlen Siegel-Imhof szegény a gyártás helyén vásárolni, felelté nyagok. — Kétszázféle áruforgalom következtében mindenkor legnagyobb választék egész friss szövetekben. — Legelősszabott árak. A legkisebb megrendelés is teljesen minta szerint és legelősszabott árban lesz elkészítve.

POMPÁS FESTŐ MODERN MŰTEREM

előkeri külön bejáróval, északi- oldal- és felső-világítással, oszlopos mellékteremmel és szalónnal; fényképezési laboratóriummal és nagyító-készülékkel, azonnal kiadó. Ujpest, Vasut-utca 69. szám alatt. Kézveltenül a vasuti és villamos állomásnál.

Művirágok, disztollak !!

eredeti párisi ujlonságok

ROSENBERG MÓR művirág, koszoru- és dísz- tollgyártással egybekötött nagykereskedésében ::

BUDAPEST, IV., Városház-utca 16. Telefon 136-96. szám.

Trencsén Teplicz

Rádiómos kénes hővíz (38-42°C) iszapfürdők csú, kőszvény ellen. — Festői vidék. Olaso tavaszi kúrák. Millies új építkezések. Uj fürdők. Uj szállók. Prospektust küld a Fűrdőigazgatóság.

Racionális homokértékesítéshez

szállított munkaképes gépeket és formákat, téglá-, arblock-, tetőcserep-, esztorna- és alagoszelek gyártására. Saját modern szerkezetek. Különlegességi gépgyár.

Dr. Gaspary & Co. Markranstádt (Németország) 228. számú brostira ingyen.

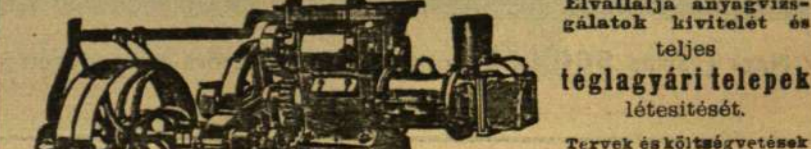
TÖRLEY TALISMAN, CASINO-RESERVE

HIRSCH és FRANK

Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntőde Részvénytársulat BUDAPEST, VI. KERÜLET, ARÉNA-UT 127. SZÁM. Külön osztály

téglagyári gépek.

GYART: falitégla és osztrápsajtók, téglagyártó és agyagmunkáló gépeket legújabb és legjobbban bevált szerkezetekben.

Elvállalja anyagvisz-gálatok kivétel és teljes téglagyári telepek létesítését. Tervek és költségvetések díjtalanul. **ELSORANGU REFERENCIÁK.**

PARÁD GYÓGY-FÜRDŐ

Az elő- és utóévadban a lakások 50%-kal olcsóbbak az állandó vendégeknek.

Fürdőkabinok és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva!

Károlyi Mihály gróf tulajdona, Hovesmegyében, vastmezős fürdőkkel és hideggyógyintézetekkel, égvényes kén-savanyúvíz, természetes arzén és vas-tartalmú vizek. Kiváló jó hatású ideg-, vér-, gyomor- és máhajoknál, gyengeségnél, ismeretlen, Tiszta, enyhe hegyi levegő, sport, kirándulások. Modern kényelemmel berendezett szállodákban 173 szoba áll a vendégek befogadására. Kétféle élelmezés mérsékelt árak mellett. Évad május 15-től szeptember hó végéig; a fővárad június hó 21-től augusztus 20-ig tart. Prospektussal és bármilyen felvilágosítással készségesen szolgál a **fürdőigazgatóság.**

KÉL MÁN és BARTA
uri, női- és gyermek-divat áruház
Budapest, IV., Kecekméti-utca 14.
legújabbán most megjelent
DIVATÉRTESÍTŐ-
jét, melyet a cég ingyen küld meg.

Elsőrangú legrégebb országos hírű cég. Fennáll 1810. óta.
HALTENBERGER
ruhafestő és vegytisztító **KASSA**
Lelkiismeretes, gyors munka! Kiterjedt postaforgalom.
Külön osztály gyászruhák festésére. Gallér-, kézelőtisztítás (naponta átlag 24.000 darab). :: :: ::
Tessék prospektust kérni!
Postacím: Haltenberger Béla postafiókja, Kassa.

Margit-crème
a főrangú hölgyek kedvezett szépség szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehatásában rejlik, a bőr azonnal felvezeti és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményt váltani a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan, vegytiszta készítmény, amely a külföldön általános feltűnést keltett. **Ára 1 K. Margit-zsappan 70 fill. Margit-pónder 1 kor. 30 fill.**
Gyártja Póder Kelemen laboratóriuma Aradon. Kapható minden gyógyszer-, illatszert- és droggia-üzletben.

Női A Pozsonyi Kereskedelmi- és Iparkamarától fenntartott nyilvános, három évfolyamu **Felső Kereskedelmi Iskola** **Pozsonyban.** Érettségi vissza. Alíráskörvettes. Internátus. Értetést kívánatra küld **AZ IGAZGATÓSÁG.**

Rozsnyay vasas china bora
igen hatásos vérszegénység, sápkór, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 korona.
A Rozsnyay-féle vasas china bor egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható. Kapható minden gyógyszer-tárban és a készítőnél:
Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Aradon, Szabadság-tér.

ANYÁK FIGYELMÉBE!!
A gyermekek elemert, legkiválóbb tápszerre az elválasztás időszakától kezdve a :: ::
"Phosphatine Falières"
Igen kellemes ízű, könnyen emészthető. A fogzást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) ára 3 korona 80 fillér. :: :: Főraktár:
ZOLTÁN BÉLA
gyógyszertára Budapest, V., Szabadság-tér (Nagykorona-utca sarok).

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 72.

A monarchia legnagyobb kocsiraktára. Árjegyzék ingyen.

Tátra-Virág-völgy
a Tátra lábánál, szél- és portól védett klimatikus gyógy- és nyaralóhely. vízgőzintézzel és állandó fűtő-erővel. **Poprád** város közvetlen közelében. Innen a Dobsonai Jégbarlang legközelebb uton érhető el. Omnibusz közlekedés minden vonathoz. **Javvalva** Baséidov-, neurasthenia, vérszegénység, sápkór, ide. esség, gyomor- és bélbajoknál stb. betegs.
Állami hivatalnok az elő- és utóévadban szobákról 50% engedményt élveznek. :: ::
Étkezés naponta a penzióban: reggel 2. délelőtt 4 és este 2 fogás 5 korona. Kívánatra prospektust küld
Tátra-Virág-völgy gondnoksága.

VASÁRNAPI UJSÁG

24. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** BUDAPEST, JUNIUS II.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Egyes szám Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. A «Világkrónika»-val Félévre — 10 korona. negyedévenként 1 koronával Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. ára 40 fillér. Negyedévre — 5 korona. több.

A MAROSVÁSÁRHELYI REFORMÁTUS KOLLEGIUM.
A Z ERDÉLYI ref. egyházkerület dr. **Kenessey Béla** erdélyi ref. püspök vezetésével országos ünnepet ült Marosvásárhelyen. A negyedfélszázados multtal dicsekvő marosvásárhelyi kollegium tartotta meg új épületeinek felszentelő ünnepélyét június 6-án, az egyházkerület vezetőinek, az Országos Református Tanáregyesület tagjainak és a kollegium volt tanítványainak élénk érdeklődése mellett.
A marosvásárhelyi ref. kollegium egyike hazánk legrégebb protestáns intézeteinek. Első osírája, a **székelyvásárhelyi partikula**, már a

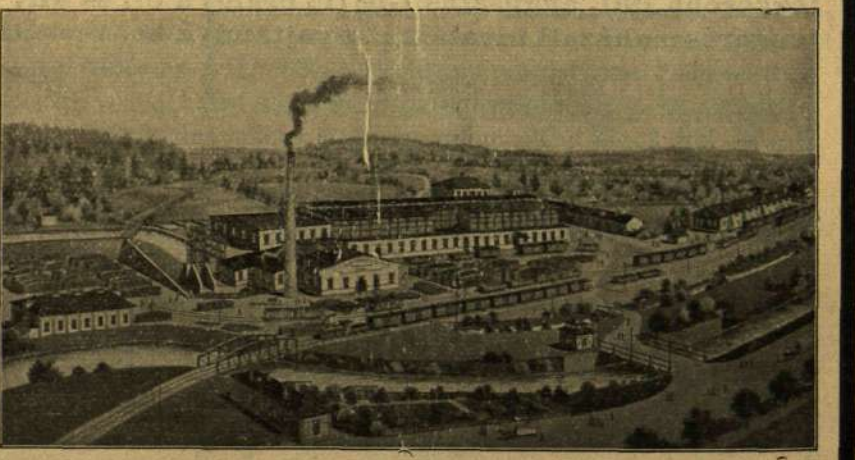
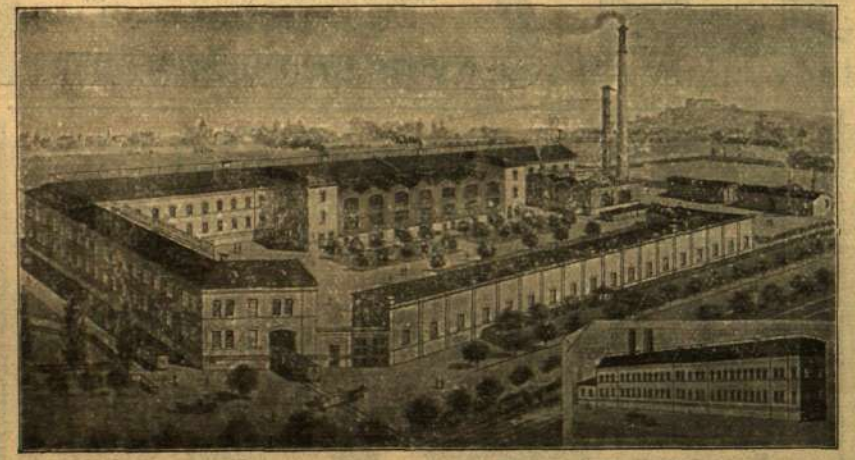
XVI. század közepén virágozott s ettől kezdve állandóan féltett kincse volt a városban többségben élő református híveknek. Jelentékenyebb fejlődés volt az intézet életében, mikor az 1671-ben Sárospatakról Buzinkai Mihály és Pósházi Jánossal elmenekült diákság töredéke gyulafehérvári, majd krakkói hányattatása után 1717 december 2-ikán Vásárhelyre érkezett, akkor már Z. Sebest András és Szathmári Mihály professzorok vezetésével. A főkonszisztorium és a városi tanács egyetértése 1718 április 30-ikán egyesítette a vendégiskolát a partikulával s ezen időtől kezdve jó hírnévben és tekintélyben emelkedve, fokozott eredmény-

nyel teljesítette hivatását a haza és hit-szolgálatában.
A hosszú multban számos növendéket bocsátott ki kebeléből, kik hazánk vezérferfiává s a külföld előtt is elismert tekintélyekké emelkedtek. Tudós professzorai közül pedig, hogy csak **Köteles Sámuel, Fogarasi Pap József, Bolyai Farkas és Dósa Elek** nevére hivatkozunk, nem egy fordította a szerény intézet felé a tudós világ figyelmét.
Az utolsó tizedben a külső átalakulás korszakát élte át az intézet. Ezen átalakulás elsöpörte azokat az egyszerű épületeket, melyekben, a mióta jelenlegi telkére költözött, a

David Károly és Fia dobozgyára

Doboz-, papíráru- és szab. fémkapocs-gyár Budapestén

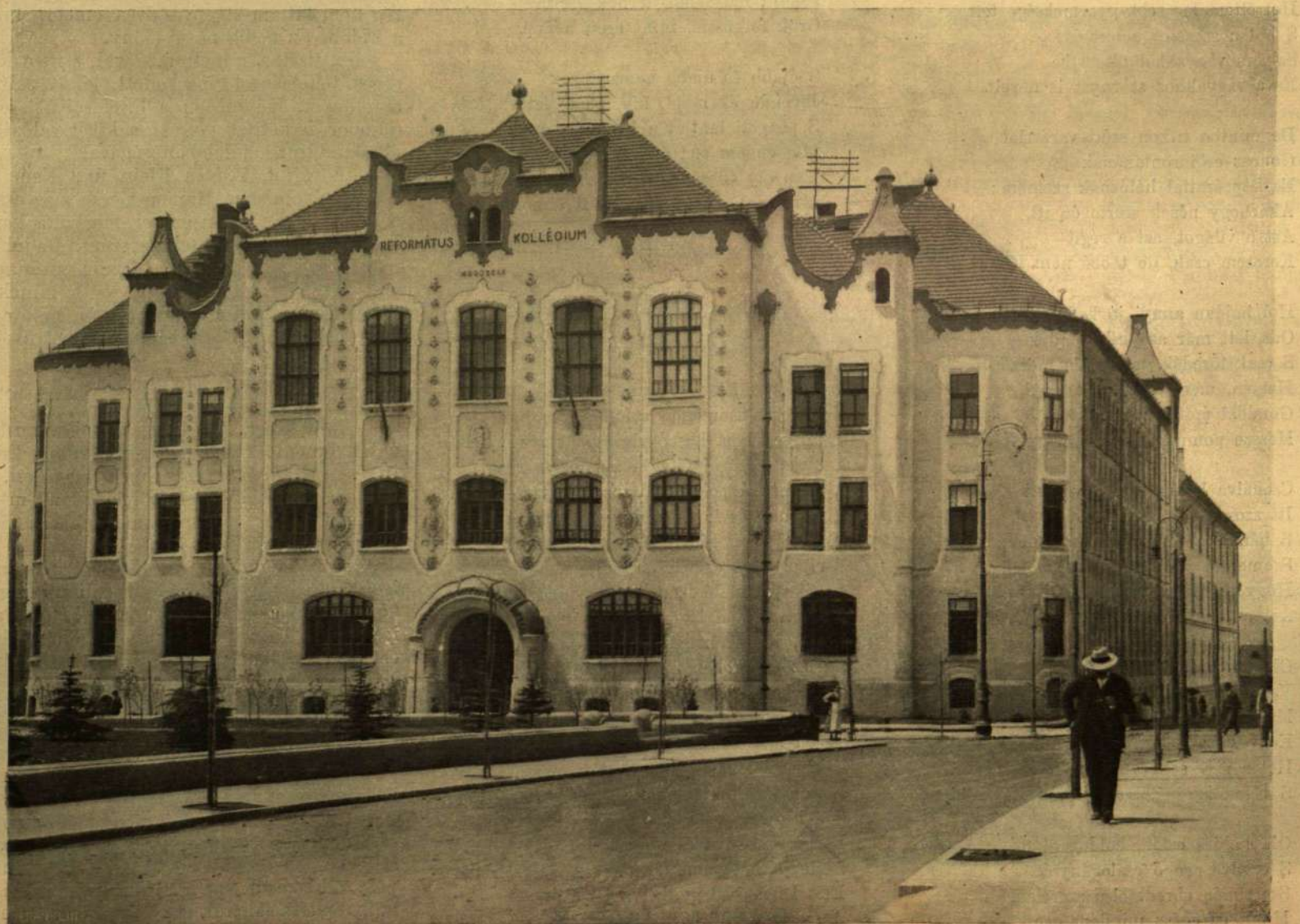
Faanyag- és lemezgyár Bikáson (Zólyom-mégye)

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vizierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgőnyozim: **CARTONAGE.** Közp. iroda: **Budapest, I., Mészáros-utca 58.** Telefon: 41-48. szám.

A MAROSVÁSÁRHELYI REF. KOLLEGIUM ÚJ ÉPÜLETE.